

Jaarstukken 2025

SAMEN VOOR EEN MOOI EN DUURZAAM ZUID-HOLLAND

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Over NMZH	3
1.1 Wat doen wij?	3
1.2 Doelen	3
1.3 Missie	4
2. Activiteiten in 2025	5
2.1 Natuur en landschap	6
2.2 Verkeer en vervoer	9
2.3 Duurzame landbouw en voedseltransitie	10
2.4 Klimaat en energie	11
2.5 Duurzame Haven	15
2.6 Natuurlijk Kapitaal	20
2.7 Circulaire economie	21
2.8 Netwerkondersteuning	23
2.9 Communicatie	24
3 Organisatie en bedrijfsvoering	27
3.1 De organisatie	27
<i>Bureau</i>	27
3.2 Verantwoording Raad van Toezicht	27
<i>Samenstelling Raad van Toezicht</i>	27
<i>Taken Raad van Toezicht en frequentie vergaderingen</i>	28
<i>Verder op de agenda</i>	29
<i>Auditcommissie en frequentie vergaderingen</i>	29
<i>Integriteit</i>	29
<i>Integriteitsverklaring Directie en Raad van Toezicht</i>	30
<i>Bezoldiging Raad van Toezicht en directeur</i>	31
<i>Continuïteitsverklaring</i>	31
4. Financiële verantwoording	33
4.1 Algemeen	34
4.2 Financiële resultaten	35
4.3 Risicobeheersing	37
4.5 Beleggingen	37
4.6 Kosten en bestedingspercentage baten	38
4.7 Reserves en vermogen	38
4.8 Doorkijk naar het jaar 2026	38
Jaarrekenig 2025	40
Controleverklaring	56
BIJLAGE I Nevenfuncties Raad van toezicht en directie	61

Voorwoord

2025 was een jaar waarin veel samenkwam. Maatschappelijke druk, politieke veranderingen en grote inhoudelijke opgaven liepen steeds meer door elkaar heen. Dat vroeg niet alleen om inzet op dossiers, maar ook om reflectie op onze rol als Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland. De Tweede Kamerverkiezingen gaven ook een nieuwe dynamiek aan het speelveld, terwijl de urgentie van de opgaven onverminderd groot bleef. Stikstof, waterkwaliteit, biodiversiteit, circulariteit en gezondheid laten zich niet vangen in bestuursperiodes. Juist daarom moeten wij koersvast blijven en scherp zijn op waar wij het verschil willen maken: het verbeteren van natuur en landschap biodiversiteit en leefomgevingskwaliteit in Zuid-Holland.

In 2025 hebben we stevig ingezet op onze meerjarenstrategie als richtinggevend kompas. Daarbij hebben we onze positionering aangescherpt, zowel landelijk als provinciaal. Die niveaus grijpen steeds sterker in elkaar. Landelijke ontwikkelingen bepalen het speelveld, maar op provinciaal niveau wordt het verschil gemaakt. De inzet op de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE) laat dat zien. In een complex stikstofdossier hebben we samen met partners gezocht naar een route waarin natuurherstel en economische ontwikkeling samengaan voortbouwend op ons eerdere advies aan de provincie. Ook het PFAS-dossier vroeg in 2025 nadrukkelijk meer van onze aandacht. De maatschappelijke onrust nam toe en de beweging van onderop werd zichtbaarder. Zorgen over gezondheid en leefomgeving raken veel inwoners van Zuid-Holland. We hebben hierin intensief samengewerkt met natuur- en milieuorganisaties, gezondheidsorganisaties en bewonersgroepen. Dat onderstreept dat milieuvraagstukken steeds vaker ook gezondheidsvraagstukken zijn, die om bredere coalities vragen.

Tegelijkertijd hebben we gewerkt aan onze eigen organisatie. De voorbereidingen voor de overdracht van het directeurschap zijn gestart. Dat vraagt om zorgvuldigheid, maar biedt ook ruimte voor vernieuwing en versterking van de organisatie. Terugkijkend zien we een jaar waarin de complexiteit toenam, maar de richting scherper werd. We hebben stappen gezet in strategie, positionering en samenwerking. Dat geeft vertrouwen. De opgaven zijn groot, maar niet onoplosbaar. Mits we blijven verbinden, verdiepen en doorzetten. Dat kunnen we niet alleen. Samen met ons netwerk blijven we werken aan een duurzaam en gezond Zuid-Holland.

In onze jaarstukken 2025 presenteren wij een selectie van onze activiteiten die zijn uitgevoerd en leggen wij financiële verantwoording af. Veel leesplezier. Geeft dit nog vragen of heeft u suggesties dan kan contact worden opgenomen via info@milieufederatie.nl

Team NMZH

1. Over NMZH

De Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) is een betrokken maatschappelijke organisatie die met bevologenheid en gedrevenheid opkomt voor natuur en milieu. Als belangenbehartiger en pionier in duurzaamheid zijn wij de gangmaker van veranderingen die nodig zijn voor een leefbare toekomst.

We zijn een verbinder en intermediair tussen verschillende belanghebbenden, waarbij we met een scherpe antenne voor de samenleving de signalen oppikken die van belang zijn voor de leefbaarheid van Zuid-Holland. We geven stem aan de zorgen en wensen van zowel de natuur als de maatschappij, en fungeren als wegwijzer in de complexe wereld van milieukwesties. Door onze betrokkenheid en expertise inspireren en activeren wij mensen en organisaties om samen te werken aan een duurzame en rechtvaardige wereld.

1.1 WAT DOEN WIJ?

De NMZH kijkt verder dan onze eigen achtertuin. We zetten ons in voor bovenlokale thema's zoals mobiliteit, industrie, havenontwikkeling, natuur, kustbeheer en waterkwaliteit. Daarbij richten we ons op CO₂-reductie, natuurinclusief bouwen, biodiversiteitsherstel en het sluiten van kringlopen, zodat economische, sociale en ecologische belangen met elkaar in balans komen.

Door samen te werken met een divers netwerk van partners ontstaan duurzame verbindingen en nemen we samen verantwoordelijkheid voor de grote uitdagingen van deze tijd. Zo biedt NMZH kennis, inspiratie en praktische ondersteuning aan iedereen die wil bijdragen aan een groenere toekomst. Samen met inwoners en duurzame ondernemers zorgen we ervoor dat we onze ecologische voetafdruk verkleinen en Zuid-Holland leefbaar, gezond en toekomstbestendig houden.

1.2 DOELEN

Bij de NMZH geloven we in de kracht van samenwerking en bewustwording. We zetten ons in om iedereen – van onze achterbanorganisaties tot gemeenten, waterschappen, natuur- en landschappelijke organisaties en andere maatschappelijke partners – te inspireren en te motiveren voor een duurzame toekomst. Samen bouwen we aan een sterk en uitgebreid netwerk, zodat we onze gedeelde ambitie voor een toekomstbestendig Zuid-Holland kunnen waarmaken. Daarbij blijven we alert op urgente maatschappelijke ontwikkelingen en investeren we in een hecht en wendbaar team. Bovendien zorgen we voor een gezonde financiële basis en een goed georganiseerde interne bedrijfsvoering. Zo creëren we de ruimte en slagkracht om, nu en in de toekomst, écht verschil te maken voor mens en natuur.

1.3 MISSIE

Wij staan midden in de samenleving van Zuid-Holland en werken aan een duurzame en leefbare provincie. We streven naar een landschap vol natuurlijke rijkdom en een schoon milieu, waarin we duurzaam wonen en werken. Ons doel is om een gezonde en vitale leefomgeving te waarborgen voor huidige en toekomstige generaties, terwijl we ecosystemen behouden en herstellen. We geven een krachtige stem aan de kwetsbare waarden van natuur, milieu en landschap en werken samen met bewoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden aan duurzame oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.

Onze activiteiten

2. Activiteiten in 2025

In 2025 communiceerde NMZH over een groot aantal activiteiten. Het [nieuws overzicht](#) op onze website geeft hiervan een meer inhoudelijk overzicht. Een flink aantal van deze activiteiten deed de NMZH in samenwerking met andere partners. Hieronder een greep uit de belangrijkste activiteiten en behaalde resultaten in 2025 per thema.

2.1 NATUUR EN LANDSCHAP

Natuur en Landschap Overleg (NLO)	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Samenwerking tussen NMZH, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Zuid-Hollands Landschap, Dunea, IVN en Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD). Afstemmen van provinciale natuur- en landschapsactiviteiten en gezamenlijk optreden in belangenbehartiging.	✓ Inhoudelijke afstemming rondom het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) ✓ Vasthouden aan een gezamenlijke benadering t.o.v. de Zuid-Hollandse aanpak stikstof ✓ 4 tot 5 overlegmomenten op ambtelijk- en directeursniveau om te komen tot een integrale afstemming ✓ Gezamenlijke lobby op tal van natuuronderwerpen ✓ Voorbereiden nieuwe Provinciale Staten-excursie in het voorjaar van 2026 ✓ Organiseren van een tweetal themasessies over positief beïnvloeden, lobby en positionering ✓ Samen met Natuurmonumenten, VNO-NCW West, Bouwend Nederland, Havenbedrijf Rotterdam, en Deltalinqs, Natuurmonumenten inzetten voor Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE): Een dringende oproep aanpak stikstofcrisis Zuid-Holland.
Groene Bondgenoten	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Groene Bondgenoten is een samenwerking van verschillende natuur- en milieubeschermingsorganisaties die vrijwilligers ondersteunen bij het vergroenen van hun omgeving en het bevorderen van biodiversiteit.	✓ In het kader van het project Groene Bondgenoten organiseerde NMZH een thema-avond over de Omgevingswet, gericht op kennisdeling en het versterken van de impact van lokale organisaties en initiatieven in de leefomgeving. Terugblik thema-avond 22 mei: Maak groene impact met de Omgevingswet - Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland ✓ Lancering SoortenKijker-app –Landelijke is de SoortenKijker-app gelanceerd waarmee bewoners inzicht krijgen in de natuurkwaliteit in hun eigen buurt. Nieuwe webapp SoortenKijker: thermometer voor de natuur in je eigen buurt - Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland

	✓ Ondersteuning voor lokale partijen voor groene initiatieven: Stimuleringsfonds Groene Bondgenoten: steun voor groene vrijwilligersinitiatieven – Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland
Nacht van de nacht	
Doel en doelgroepen	Output 2025
De Nacht van de Nacht is een jaarlijkse landelijke campagne om bewustwording te creëren over lichtvervuiling en het belang van duisternis voor mens en natuur. Door mensen te laten ervaren hoe waardevol echte duisternis is, wil de campagne onnodige verlichting verminderen en de nachtelijke natuur beschermen (Home – Nacht van de Nacht). Particulieren en gezinnen, Bedrijven en organisaties, Overheden (gemeenten, provincies), Natuur- en milieuorganisaties	✓ Dimmen van lichten bij diverse Zuid-Hollandse bedrijven ✓ Diverse Zuid-Hollandse gemeenten die zelf een actieve bijdrage hebben geleverd ✓ Diverse lokale organisaties die een activiteit in Zuid-Holland hebben georganiseerd. ✓ Veel media-aandacht gegenereerd over het thema van de Nacht van de Nacht ✓ Rondleiding lichtgebruik bij Koppert Cress – In samenwerking met de gemeente Westland leverde NMZH een inhoudelijke bijdrage aan een rondleiding bij Koppert Cress over verantwoord lichtgebruik en de impact van licht op de leefomgeving ✓ Tijdens de Nacht van de Nacht hebben we de documentaire 'The dark side of bright nights' in het Museon-Omniversum vertoond met aansluitend een Star party om aandacht te vragen voor het belang van donkere nachten. ✓ Opstart van het landelijke project Licht Uit Nacht Aan (LUNA) door het lanceren van het onderdeel 'Nachtwachters'. Nadere uitwerking zal in 2026 plaats vinden.
Faunabeheer	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Stimuleren van zorgvuldiger en diervriendelijker faunabeheer in Zuid-Holland. Gericht op het verminderen van te algemene ontheffingen en het bevorderen van samenwerking en kennisuitwisseling tussen natuurorganisaties en overheden. Provincie, FBE, tbo's, natuurorganisaties en andere belanghebbenden die opkomen voor dierenwelzijn.	✓ Brief aan Provinciale Staten over faunabeheer – NMZH stuurde een brief aan Provinciale Staten van Zuid-Holland over de nieuwe aanpak faunaschade, met het verzoek biodiversiteit beter te beschermen en kwetsbare soorten te ontzien. NMZH: "Faunabeheer moet biodiversiteit beschermen, niet ondermijnen" – Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland

Groene Erven NU!	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Samen met Orbis en Trees for All werkt de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland aan het project Groene Erven NU! Met dit project helpen we gemeenten en grondeigenaren om erven te vergroenen met inheemse bomen en struiken – goed voor biodiversiteit, klimaat én landschap.	✓ Contact met diverse Zuid-Hollandse gemeenten ✓ Contracten en afspraken voor het planten van bomen in de gemeenten Midden-Delfland en Nieuwkoop ✓ Afspraken gemaakt met een aantal gemeenten in Zuid-Holland voor deelname in 2026 ✓ Afstemming met de Provincie Zuid-Holland en het Zuid-Hollands Landschap voor de toekomstige invulling van het project
Waterkwaliteit	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Meer bewustwording rondom de uitdaging t.a.v. de staat van de huidige waterkwaliteit en de effecten hiervan. Gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit en doorvoering van beleid waarin de urgentie van het belang van een goede waterkwaliteit tot uiting komt. Provincie, waterschappen, gemeenten, lokale natuurorganisaties en burgers.	✓ Voorbereiden en begeleiden van de werkgroep waterkwaliteit met tbo's en lokale natuur organisaties ✓ Verdere coalitievorming op lokaal, provinciaal en landelijk niveau om te komen tot meer impact ✓ Verbinding met landelijke Groene!l organisaties ✓ Ondersteuning landelijke oproep pesticiden vrij Nederland op Pesticide Vrijdag ✓ Presentatie aan Tuinbouw Jongeren Westland NMZH nam deel aan de Tomato Vision-bijeenkomst bij Syngenta tijdens een thema-avond over de toepassing van gewasbescherming. Bijeenkomst bij Syngenta Tomato Vision – Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland ✓ Partij in: Herziening bestrijdingsmiddelen beleid – Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland ✓ Aandacht gevraagd bij het Hoogheemraadschap van Delfland en de Unie van Waterschappen voor het gebruik en de impact van schermmiddelen in de glastuin. Witte sloten, troebel water: NMZH vraagt Delfland om actie op schermmiddelen – Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland
Stop het stille gif	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Met dit project zetten de Natuur- en Milieufederaties Noord- en Zuid-Holland zich in om PFAS-vervuiling terug te dringen door te pleiten voor een totaalverbod, strengere handhaving en ondersteuning van bewoners en lokale initiatieven, met als doel een gezonde leefomgeving voor mens en natuur.	✓ Start met de uitvoering van het tweejarig programma op PFAS dat mogelijk is gemaakt door Adessium ontwikkeld om de basisgroepen in Zuid-Holland en Noord-Holland meer te ondersteunen ✓ In december stond de Staat voor de rechter in een PFAS-zaak, waarin de NMZH samen met nog drie andere NMF's aandacht vraagt voor de verantwoordelijkheid van de overheid bij het terugdringen van PFAS-vervuiling. ✓ Bezwaar PFAS-lozing Chemours – NMZH diende bezwaar in tegen de voortzetting van de PFAS-lozing door Chemours. ✓ Er diverse vouchers uitgekeerd aan diverse lokale organisaties. O.a. voor het testen van bloemkolen die zijn

	geteeld nabij een oude vuilstort waar aangetoond is dat er PFAS vrijkomt. Ondersteuning bij een aangifte tegen Sabic in Bergen op Zoom wegens het jarenlang lozen van PFAS zonder vergunning. Ook is de voucherregeling ingezet voor een fototentoonstelling in Dordrecht die PFAS-vervuiling zichtbaar maakt.
Kustpact	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Behoud open en natuurlijke karakter van de kust. Door meer regie en terughoudendheid in ruimtelijke ontwikkelingen. Gericht op het verbeteren van de balans recreatie, economie en natuur. Samenwerking tussen overheden (Rijk, provincie, gemeenten), waterschappen, natuur- en milieuorganisaties en ondernemers voor het maken van gezamenlijke afspraken om de kust te beschermen en waar nodig te ontwikkelen.	✓ Twee ambtelijk Kustpact-overleggen over de voortgang van het kustpact en de gemaakte afspraken. ✓ Verdere voorbereiding bestuurlijk Kustpact overleg ✓ Ondertekening van het nieuwe Kustpact 2026-2030. Het Kustpact bouwt voort op de afspraken uit 2017-2025 en legt opnieuw vast dat de kust haar bijzondere waarden behoudt. Voor de komende jaren zijn de afspraken aangescherpt, zodat de kwetsbare kustnatuur beter beschermd blijft en er tegelijkertijd ruimte is voor duurzame ontwikkelingen. ✓ Deelname aan het Provinciaal Overleg Kust (POK)

2.2 VERKEER EN VERVOER

Luchtvaart	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Zorgen dat de ontwikkeling en het gebruik van Rotterdam The Hague Airport (RTHA) in balans zijn met de belangen van de omgeving. Vertegenwoordigen en beschermen van de leefomgeving binnen de Commissie Regionaal Overleg (CRO) luchthaven Rotterdam.	✓ Voorbereiden en bijwonen van vier CRO overleggen ✓ Bijwonen van een bewonersbijeenkomst over het nieuwe Luchthavenbesluit (LHB) van RTHA ✓ Inlichten van de betrokken achterbanorganisaties over de ontwikkelingen rondom het nieuwe LHB ✓ Volgen natuurbeheer op het vliegveld gericht op het terugdringen van vooral vogelslachtoffers op de grond en in de lucht. ✓ Ontwikkelingen omtrent vogelrader in de gaten gehouden. ✓ Aandacht voor het ontbreken van de verplichte natuurvergunning

2.3 DUURZAME LANDBOUW EN VOEDSELTRANSITIE

Groenste familie's Kortste weg	
Doel en doelgroepen	Output 2025
De korte voedselketen in Zuid-Holland te versterken door meer lokaal geproduceerd voedsel af te zetten en 20.000 nieuwe klanten aan te trekken, met bredere samenwerking, innovatie en bewustwording als pijlers. Versterken agrarische sector die ook bijdraagt aan biodiversiteit en de kwaliteit van het Hollandse landschap, Stimuleren van nieuwe korte keten-initiatieven voor de verdere verbreding van het verdienmodel van agrariërs. Bewustwording op effecten van voedselkeuzes op het landschap en handelingsperspectief voor duurzamere voedselkeuzes bij inwoners van Zuid-Holland	✓ Eindverslag is ingediend in 2025. ✓ Overleg gevoerd in het netwerk en met betrokkenen over manieren om de korte keten te blijven versterken en samenwerking door te zetten.
Weidevogels	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Medewerking verlenen aan en inzetten op het keren van de afname van akker- en weidevogels en toewerken naar een structurele toename van hun populaties, met name de grutto als indicatorsoort. In 2027 is het gewenste resultaat: - o Meer dan 5.500 gruttobroedparen in Zuid-Holland. - o Minimaal 18.000 hectare agrarisch boerenlandvogelbeheer, waarvan minstens 5.000 hectare uitgesteld maaien/extensieve beweiding en meer plas-drasgebieden. - o Verbeterde kwaliteit van leefgebieden voor meerdere soorten boerenlandvogels. - o Versterking van samenwerking, monitoring, vrijwilligersnetwerken en draagvlak voor agrarisch natuurbeheer - o Komen tot een nieuw verdienmodel voor de veenweideboeren via het Actieplan Grutto	✓ Deelnemer van het provinciale kernteam Boerenlandvogels ✓ Tussentijdse evaluatie van het Actieplan kritisch gevolgd ✓ Overall resultaat teleurstellend: de activiteiten in het kader van het provinciaal Actieplan Boerenlandvogels hebben te weinig impact. De inzet is nauwelijks effectief te noemen. ✓ Beleidsadvies Versterking Weidevogelbeleid opgesteld en aangeboden aan Provinciale Staten. Er zijn grote zorgen geuit over de aanhoudende achteruitgang van boerenlandvogels in onze provincie. Ondanks forse investeringen en jarenlange inspanningen vanuit het Actieplan Boerenlandvogels 2019–2027 blijft de neerwaartse trend onverminderd doorgaan.
Boer & buur met natuur	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Het ontwikkelen van een lerend netwerk van lokale initiatieven en hen ondersteunen en voorzien van kennis en tools om meer mensen ('buren') te bereiken en/of het verder natuurinclusief inrichten van het initiatief.	✓ 2 deelnemende boer-burgercoalities in Zuid-Holland, de Natuurboeren in de Krimpenerwaard en Boerderij Buitenverwachting in Hoogmade;

	✓ Verschillende overleggen georganiseerd en netwerk uitgebreid in contact met de coalities in andere provincies. ✓ Bijgedragen aan LEADER aanvraag voor de natuurboeren in de Krimpenerwaard om mogelijkheden te onderzoeken voor afzet van producten met meerwaarde.
Aan de slag met agroforestry	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Agrariërs ervaring op laten doen met agroforestry door het aanleggen van een proefperceel. Zorgen voor middelen om andere agrariërs op een laagdrempelige manier te stimuleren om aan de slag te gaan met agroforestry.	✓ Betrokken leergroep van geïnteresseerden, zowel agrariërs als particulieren. ✓ Stage uitgevoerd over de rol van NMZH rondom agroforestry ✓ Bijeenkomst georganiseerd voor gemeenten en waterschappen: pionieren met agroforestry in Zuid-Holland

2.4 KLIMAAT EN ENERGIE

Regionale Energiestrategie – Participatie	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Onze visie ten aanzien van de energietransitie overbrengen in de 7 RES'en in Zuid-Holland en specifiek voor de RES'en Rotterdam-Den Haag, Holland Rijnland, Midden Holland. Afstemming op (boven) provinciaal niveau met stakeholders voor de RES-inbreng.	✓ Inhoudelijke input geleverd aan de ambtelijke en bestuurlijke tafels van de drie RES-regio's, volgen van de agenda's en periodiek overleg met de overige vier Zuid-Hollandse RES regio's ✓ Ontwikkelingen in de overige vier RES regio's gevolgd ✓ Input gegeven op strategie en ingediende voorstellen Kwaliteitsbudget Rotterdam-Den Haag en Midden Holland ✓ Presentatie gegeven voor raads- en statenleden over facts & figures van windenergie vanuit oogpunt natuur en landschap (i.s.m. Energie Samen en GGD)
Natuurinclusieve Energietransitie	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Doel is om ieder duurzame opwekproject natuurinclusief in te richten. Daarnaast ambtenaren input geven voor het realiseren van natuurinclusieve beleidskaders voor zonneparken en windparks.	✓ In diverse RES'en pitch gehouden over het belang van natuurinclusieve beleidskaders en uitnodiging gedaan voor gesprek ✓ In Nieuwkoop met grondeigenaar en ontwikkelaar in gesprek gegaan over een zoeklocatie voor zon mbt locatiekeuze en weidevogels. Visie gegeven ✓ Aan de hand van diverse documenten regio Holland Rijnland geïnformeerd en geadviseerd over

	weidevogels in hun gebied in relatie tot duurzame opwek ✓ Webinar georganiseerd voor gemeenten over EcoCertified label als toepassing voor beleidskaders
Verbindingen aanlanding wind op Zee (Nederwiek 3 en VAWOZ)	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Periode tot en met 2030: lobby voor een aanvaardbare aanlanding van Nederwiek 3 (2GW) via open wateren (Voordelta, Haringvliet) Periode 2031-2040 (VAWOZ): Onderzoeken hoe en waar de geplande 29 GW extra windenergie op zee tussen 2031 en 2040 het beste aan land gebracht kan worden en aangesloten kan worden op het elektriciteitsnet en het toekomstige waterstofnetwerk.	✓ Heroriëntatie op en bespreking, met ons netwerk van provinciale en lokale natuurorganisaties en bewoners, van onze argumenten voor de aanleg in de fase 2-keuze van Nederwiek 3 voor open wateren, via Voordelta en Haringvliet(dam). ✓ Contact met initiatiefnemer TenneT en bespreking van onze argumenten, als insteek voor het lopende fase 2-onderzoek en een stakeholderbijeenkomst in september. ✓ Inbreng bij bijeenkomst over aanlandingsalternatieven in de Voordelta. De onderzoeken en oplossingen voor Nederwiek 3 zijn ook bruikbaar voor de aanlandingkeuzes voor VAWOZ. ✓ Terugkoppeling met ons netwerk van Nederwiek 3 ✓ Afstemming met NMFs (NH, ZH, Zeeland, Groningen) over inbreng van argumentatie over VAWOZ. Tbv landelijk gespreken van NMO's met KGG en TenneT. ✓ Samen met Natuurmonumenten, overleg met provincie ZH over regioadvies over VAWOZ. ✓ Samen met PZH en HbR gewerkt aan de kwaliteitsimpuls gebiedsplan NOVEX Projecten gericht op natuurherstel en natuurontwikkeling opgenomen.
Aardgasvrije wijken	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Stimuleren van samenwerking en kennisdeling tussen de vijf PC-partijen op vlak van Aardgasvrij d.m.v. deelname aan de werkgroep Kennis, samen met HIER, LSA bewoners, Buurkracht en Energie Samen.	✓ Bijeenkomst over inclusiviteit in de energietransitie voor de medewerkers van de vijf PC-partijen ✓ Document met linkjes naar alle documenten die over dit thema geschreven zijn. ✓ Drie Webinars over mini-warmtenetten, respectievelijk over mini-warmtenetten met bodemwarmte als bron, mini-warmtenetten met aquathermie als bron, en praktische tips en tricks voor de realisatie in je wijk. ✓ Artikel over de samenwerking tussen gemeenten en bewoners op aardgasvrije wijken, gebaseerd op interviews met de vijf directeurs van de PC-partners.

Convenant realisatie windenergie Rotterdamse regio	
Doel en doelgroepen	Output 2025
het doel is om gezamenlijk 150 MW aan windenergie te realiseren in de regio Rotterdam vóór 2030. Dit gebeurt via afspraken tussen gemeenten, provincie en andere maatschappelijke organisaties zoals de NMZH, binnen een totale potentiële capaciteit van 190 MW.	Het resultaat tot 31 december 2025 ✓ Gerealiseerd: 47 MW ✓ In ontwikkeling (voor 2030): 59 MW ✓ Vertraagd: 90 MW ✓ Definitief afgewezen: 9 MW Minder dan 1/3 van het doel is gerealiseerd; dit aandeel is in 2025 niet verder toegenomen. Wel zijn meer projecten in ontwikkeling, waarmee richting 2030 mogelijk ruim 2/3 van het doel kan worden bereikt. Tegelijkertijd blijft er veel onzekerheid rond vertraagde projecten en besluitvorming. Binnen het convenant waren afspraken gemaakt om de resterende 150 MW windenergie in de regio Rotterdam vóór 2030 te realiseren, via aanvullende afspraken tussen gemeenten, provincie en andere partijen binnen een potentiële capaciteit van 190 MW. Het convenant loopt echter eind 2025 af en wordt daarna onderdeel van de RES Rotterdam-Den Haag.
Energieboswachters	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Opleiden van burgerexperts, overdracht van inhoudelijke kennis over natuurinclusieve zonne- en windprojecten. Versterken van participatie in de energietransitie. Netwerkvorming, opbouwen van een regionaal en landelijk netwerk van Energieboswachters die kennis en ervaringen uitwisselen.	✓ 13 deelnemers rondten de training succesvol af ✓ De deelnemers hebben zich verdiept in relevante beleidsdocumenten en hebben praktische opdrachten uitgevoerd, waaronder gebiedsanalyses en soortgerichte ecologische adviezen, gericht op een natuurinclusieve energietransitie. ✓ Diverse onderzochte locaties uit de opdrachten zijn daadwerkelijk zoeklocaties voor zonne-energie en windenergie. De NMZH is betrokken bij deze locaties in Lisse en Nieuwkoop. Ook het Oeverbos wordt verder uitgewerkt en heeft kwaliteitsbudget aangevraagd bij de RES. ✓ Deelnemers zijn goed verdeeld over de provincie, afkomstig uit zowel natuur- als energiehoek en de leeftijden lopen zeer uiteen. Er is veel onderlinge uitwisseling geweest en er is een regionale community gevormd met onderlinge kennisdeling en betrokkenheid van de NMZH. Deelnemers zijn tevens aangesloten bij de landelijke community.

	✓ Diverse Zuid-Hollandse energieboswachters zijn aanwezig geweest bij de landelijke energieboswachterdag, de excursie naar windpark Krammer, en de trainingsdag voor het EcoCertified label.
Kernenergie (Locatiekeuze en heroriëntatie)	
Doel en doelgroepen	Output 2025
De Rijksoverheid plant de bouw van minstens twee grote kerncentrales. Maasvlakte 2 is één van de potentiële locaties. NMZH wil invloed uitoefenen op de keuze voor kernenergie en op de locatie voor Maasvlakte 2. Het energiebeleid en de Nederlandse energieinfrastructuur is voorlopig niet gebaat bij de bouw van kerncentrales (groot en klein).	✓ Afstemming en heroriëntatie in samenwerking met de Zeeuwse Milieufederatie (ZMf), leidend tot een expertmeeting. ✓ Expertmeeting (half april) met bijdragen van vijf experts. Verder medewerkers van NMZH, ZMf, NMFs-bureau en provincie Zuid-Holland. ✓ Position Paper als spinoff van expertmeeting, besproken en vastgesteld met andere NMFs ✓ Verspreiding Position Paper bij stakeholders binnen Zuid-Holland ✓ Deelgenomen aan ruimtelijk werkatelier SMR's ✓ Overleg met stakeholders (o.a. provincie Zuid-Holland, EZK/KGG en DCMR) ✓ Deelname KGG-bijeenkomst locatie Maasvlakte (maart; Hellevoetsluis) en KGG-NGO's overleg stand van zaken (september) ✓ Reactie op concept-NRD (juni) ✓ Interview met onderzoekers Maasvlakte-locatie (opdracht provZH)

2.5 DUURZAME HAVEN

Overleggen	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Het doel van het overleg met het Havenbedrijf Rotterdam (HbR), Deltalinqs en het bedrijfsleven is om vanuit maatschappelijke inbreng bij te dragen aan de uitvoering van het programma NOVEX Rotterdamse haven. Centraal staat het begeleiden van de transitie van de haven naar een duurzaam, circulair en klimaatneutraal havenindustriële complex, in balans met de leefomgeving. Overheden en beleidsmakers, Industrie en bedrijfsleven, Inwoners en maatschappelijke organisaties.	✓ Actief deelgenomen aan werkconferenties en het Breed Bestuurlijk Overleg (BBO) over de uitvoering van NOVEX, waarbij we als maatschappelijke organisatie meedenken en adviseren over strategische keuzes. ✓ Inbreng geleverd aan de klimaattafel Haven en Industrie van het Rotterdams Klimaatakkoord, waar samen met HbR en Deltalinqs wordt gewerkt aan praktische uitvoering van de energietransitie richting 2030. ✓ Proactieve inbreng bij de ontwikkeling van het Havenplan 2050. Review gegeven op het eindconcept op basis van 10 duurzaamheidscriteria. Veel is overgenomen, maar niet het werken met tussendoelen en een jaarlijkse voortgangsmonitor. Beide zijn nodig als lerende organisatie en om het einddoel te kunnen halen ✓ Bijgedragen aan innovatieve projecten zoals H-Vision, Porthos, Aramis, en waterstof-elektrolyse, en daarbinnen ook bilateraal overleg gevoerd met bedrijven over specifieke opgaven. ✓ De maatschappelijke kant ingebracht door het betrekken van natuur- en milieuorganisaties in het overleg via het natuur- en milieunetwerk rond de haven. ✓ Deelgenomen aan kennisuitwisseling en expertmeetings, om thema's als CCS/CCU, waterstof, biochemie en elektrificatie maatschappelijk en inhoudelijk verder te brengen. Zo heeft NMZH in 2025 bijgedragen aan zowel de strategische koers als de concrete uitvoering van de duurzame havenontwikkeling in samenwerking met bedrijfsleven en overheid.
Vergunningverlening en handhaving	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Ervoor zorgen dat de energietransitie op een veilige en verantwoorde manier plaatsvindt, met oog voor omgevingsveiligheid, natuur en leefomgeving. Daarbij pleiten we voor duidelijke kaders, effectieve sturing en robuuste borging van milieukwaliteit.	✓ Deelname aan het verdere ontwikkeling van programmalijn 2 (omgevingsveiligheid), waarin wordt gewerkt aan het veilig inpassen van nieuwe energiedragers zoals ammoniak en waterstof. NMZH draagt bij aan de systeembeschrijving, milieuverkenning en het ontwikkelen van

Industrie en havenbedrijven, Overheden en toezichthouders, Maatschappelijke organisaties en lokale omgeving.	sturingsinstrumenten voor vergunningverlening. Onder andere via inbreng in de werkconferentie in juni 2025. ✓ Aandacht gevraagd voor juridische knelpunten en gebrekkige sturingsmogelijkheden, met als doel om vergunningverleners beter toe te rusten op de nieuwe realiteit van de energietransitie. NMZH pleit voor meer samenhang en effectiviteit in het stelsel van vergunningen en toezicht. De NMZH heeft een advies uitgebracht aan de Provincie Zuid-Holland over vergunningverlening, toezicht en handhaving en daarin geconcludeerd dat aanscherpingen nodig zijn om de inwoners van Zuid-Holland veilig e gezond te houden. Dit advies is aangeboden aan GS en PS met het verzoek dit op korte termijn te bespreken. ✓ Met DCMR hebben we afgesproken dat vergunningen waarin PFAS opgenomen is met ons gedeeld worden. En op basis hiervan brengt de NMZH advies uit over hoe DCMR om moet gaan met deze vergunningverlening. We willen graag vooraf dat dit advies meegewogen wordt om procedures te voorkomen. ✓ Zienswijze geschreven op voorgenomen vergunningen en revisievergunningen. Wij bepreken ons daarbij op bedrijven die met PFAS stoffen werken. ✓ Advies gegeven aan de PZH voor het verbeteren van de vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-beleid). Ingesproken in de Statencommissie en Provinciale Staten om de noodzaak van een herziening van het VTH. Vooral de vergunningverlening, handhaving en toezicht bij bedrijven die PFAS stoffen produceren of gebruiken in hun productieproces. Er hebben hierover diverse gesprekken plaatsgevonden met relevante overheden.
---	---

Havenomgevingsfonds	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Het versterken van de leefomgeving rond de Rotterdamse haven. Het fonds moet bijdragen aan gezondheid, natuur, klimaatadaptatie en brede welvaart in de regio. NMZH streeft ernaar dat het fonds transparant functioneert, maatschappelijke meerwaarde oplevert en aansluit bij de behoeften van omwonenden en natuur.	✓ Actieve betrokkenheid bij de beoordeling van aanvragen voor een bijdrage uit het Havenomgevingsfonds. Vanuit onze inhoudelijke expertise op het gebied van natuur, milieu en leefomgeving hebben we meegedacht over de maatschappelijke kwaliteit en impact van projecten. ✓ Inbreng geleverd bij het functioneren van het fonds en de beoordelingssystematiek, met aandacht voor transparantie, participatie en het voorkomen van

	eenzijdige focus op alleen beconomische baten. Resultaat meer aandacht voor kleine kernen en leefbaarheidsprojecten ✓ Havenomgevingsfonds is geevalueerd om de effectiviteit en werking te beoordelen. Afgesproken dat we doorgaan met het fonds en het beschikbare bedrag is verhoogd van 1 naar 1,5 miljoen euro per jaar.
--	---

Vestigingsoriëntatie nieuwe bedrijven Rotterdamse Haven	
Doel en doelgroepen	Resultaat 2025
De inzet van de NMZH op het thema vestigingsoriëntatie richt zich op het sturen van de komst van nieuwe bedrijven naar de Rotterdamse haven, in lijn met de doelen voor duurzaamheid, klimaatneutraliteit, circulaire economie en leefomgevingskwaliteit. In een haven waar de ruimte schaars is en de maatschappelijke opgaven groot zijn, zijn zorgvuldige keuzes over welk type bedrijvigheid welkom is essentieel. Rotterdam, bedrijven en de NMZH als maatschappelijke organisatie. Nieuwe en bestaande (internationale) bedrijven, Havenbedrijf Rotterdam, Overheden en andere stakeholders	✓ Ook in 2025 is er contact geweest met een tweetal bedrijven die zich oriënteren op een vestiging of investering in de Rotterdamse haven. Met name waren deze bedrijven geïnteresseerd in onze mening als NGO over hun voornemens en het een geldende beleid met name op het gebied van klimaat, energietransitie, stikstof, biochemie en biomassa. Maar ook de positie die wij als NGO daarbij innemen. Indien nodig hebben wij het Havenbedrijf Rotterdam bij de voorbereiding van deze gesprekken betrokken.
NOVEX Rotterdamse Haven Spoor 2	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Inzet gericht op het werkpakket Spoor 2 en de toekomstige energiestructuur tot 2050. Gericht op het vormgeven van een samenhangend, duurzaam en maatschappelijk verantwoord energiesysteem in en rond de Rotterdamse haven. De energietransitie is niet alleen een technologische opgave, maar vraagt ook ruimtelijke, ecologische en bestuurlijke keuzes – waarbij de NMZH opkomt voor natuur, leefomgeving en participatie. (Regionale) Overheden en beleidsmakers, netbeheerders en energiebedrijven, industrie en	✓ Actieve deelname geleverd aan de totstandkoming van de uitvoeringsagenda van het ontwikkelperspectief voor het NOVEX-gebied Rotterdamse haven, waarin het toekomstbeeld voor 2030 tot 2050 is vastgelegd. NMZH heeft daarin gepleit voor een energiesysteem dat niet alleen klimaatneutraal is, maar ook veilig, natuurinclusief en maatschappelijk ingebed. ✓ Inbreng geleverd aan de werkconferentie over de onderzoeken (systeembeschrijving, milieuverkenning) van programmaliijn 2 (omgevingsveiligheid), met als focus de risico's van nieuwe energiedragers zoals waterstof, ammoniak en andere chemicaliën. NMZH

havenbedrijven, maatschappelijke organisaties en natuurbeheerders	heeft aandacht gevraagd voor risicocontouren, veiligheidsbeleving, milieueffecten en bestuurlijke sturingsmogelijkheden. ✓ Wij denken op basis van verkenningen en studies mee over een samenhangend energiesysteem voor de verduurzaming van de Rotterdamse haven en het Zuid-Hollandse industriecluster, inclusief de verbinding met het achterland (CES 2022). Daarbij richten wij ons specifiek op de Delta-Rijn Corridor, de aanlanding van windenergie vanuit de Noordzee (VAWOZ tot 2030 en 2030–2040) en de verbindingen via HIC, de Zuidwestelijke Delta en Natura 2000-gebieden zoals de Biesbosch en de kustduinen. In overleg met I&W en het programmabureau VAWOZ bundelen wij zienswijzen namens het Zuid-Hollandse natuur- en milieunetwerk en stemmen wij af met collega-Milieufederaties in Limburg, Zeeland en Noord-Brabant.
NOVEX Rotterdamse Haven Spoor 4	✓
Doel en doelgroepen	Output 2025
De Natura 2000-gebieden rond de haven zijn stikstofgevoelig en overbelast met stikstof. Naast andere drukfactoren zorgt deze stikstofdepositie ervoor dat de staat van instandhouding van de natuur rond de haven slecht is. Dit betekent sinds de PAS-uitspraak (2019) een moeizame vergunningverlening. Zolang adequaat en geborgd natuurherstelbeleid uitblijft en niet voldoende bronmaatregelen worden genomen, speelt de stikstofproblematiek een belangrijke rol en is de vergunningverlening voor transitieprojecten in de Rotterdamse haven steeds onzekerder aan het worden. De NMZH zet zich in voor een effectieve stikstof aanpak in de haven.	✓ Inbreng geleverd in het kernteam van programmalijn 4 (stikstof en natuur) ✓ Bijgedragen aan de regionale systeemstudies die inzicht geven in toekomstige energie-infrastructuur, zoals leidingen, conversiestations en netverzwaring. NMZH heeft hier nadrukkelijk de verbinding gelegd met ecologische kwetsbaarheid en natuurbelangen in de regio, waaronder Natura 2000-gebieden. ✓ Bijdrage geleverd in de voortgang en besluitvorming. ✓ Deelgenomen aan brede werkconferenties en een presentatie verzorgt. Dit waren periodieke momenten om met alle stakeholders de voortgang te bespreken. ✓ Actieve deelname in het kernteam ✓ Uitwerken van adviezen op het gebied van stikstof, natuurherstel en CO₂ compensatie. ✓ Betrokken in werkgroepen bij specifieke activiteiten, zoals CO₂ compensatie/CO₂ certificaten en de prioritering en het samenstellen van de longlist ZHPLG. ✓ Periodiek bijpraten van het Zuid-Hollandse natuur en milieunetwerk en betrokken bij onze inzet.

	✓ Kansrijke projecten ingebracht: longlist NOVEX Rotterdamse haven, natuurherstel en het Katshuisoverleg en het gebiedsbod verbetering leefomgevingskwaliteit Nederwiek 3.
--	--

Tafel van borging project Mainport Rotterdam (Maasvlakte II)

Doel en doelgroepen	Output 2025
De inzet van de NMZH richt zich op het bewaken van de voortgang. De tafel is bedoeld als structureel overleg tussen overheden, havenbedrijf, bedrijfsleven en maatschappelijke partijen, waarin afspraken, voortgang en knelpunten op strategisch niveau worden besproken en geborgd. Convenantspartijen Visie en Vertrouwen.	✓ Twee bijeenkomsten van de bestuurlijke TvB, en ambtelijk voorbereidingsoverleg, ✓ De wettelijke natuurcompensatie vraag nog steeds behoorlijk wat aandacht. Eind 2025 was de zitting bij de Raad van State over ons handhavingsverzoek en de uitspraak van de Rechtbank Midden-Nederland in hoger beroep. Dit was aangespannen door de Staat en Havenbedrijf Rotterdam. Het vorige kabinet heeft het compromisvoorstel van de toenmalige minister van der Wal naast zich neergelegd. Tweede Kamerverkiezingen wierpen hun schaduw vooruit. Door het vorige kabinet is een alternatief voorstel gestuurd naar de Europese Commissie voor consultatie. De gezamenlijke natuurorganisaties zijn niet akkoord met dit voorstel en hebben nu zelf het overleg gezocht met de Europese Commissie om de wettelijke natuurcompensaties alsnog geregeld te krijgen.

GGA/MV2 stikstof Haven Industrieel Complex (HIC)

Doel en doelgroepen	Output 2025
De Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) stikstofprogramma voor de Rotterdamse haven richten op het realiseren van natuurherstel in samenhang met ruimte voor duurzame economische ontwikkeling. De NMZH zet zich in voor een aanpak die ecologische doelen serieus neemt, waarbij vermindering van stikstofemissies hand in hand gaat met structurele verbetering van natuurkwaliteit. Provincie en overheidsinstanties, industrie en havenbedrijven, natuur- en milieuorganisaties, lokale en regionale belanghebbenden.	✓ Door het Katshuisoverleg zijn nu een aantal zaken anders georganiseerd. De gebiedsgerichte aanpak is nu meer binnen NOVEX Rotterdamse haven georganiseerd. Vanuit de GGA wordt nu verder gesproken over vergunningverlening. ✓ Bijdrage geleverd bij de inbreng van de PZH en de stad Rotterdam bij het Katshuisoverleg ✓ Inzet is ook in 2025 gericht op het versneld reduceren van de uitstoot van Stikstofoxiden en de depositie daarvan in de Natura 2000 gebieden rond.

2.6 NATUURLIJK KAPITAAL

Valuta voor veen	
Doel en doelgroepen	Output 2025
De NMZH wil vrijwillige CO ₂ -compensatie koppelen aan natuurherstel en ontwikkeling. Op basis van de methodieken van de Stichting Nationale Koolstofmarkt willen wij samen met bedrijven en overheden projecten ontwikkelen waarbij op basis van Scoop 1 en 2 CO ₂ compensatie kan worden gecompenseerd. Daarmee draagt het project bij aan klimaatdoelen én aan natuurontwikkeling	✓ Voor Zuid-Hollands Landschap zijn de projecten Kadijk-West en Den Hoek uitgewerkt voor het produceren van CO₂-certificaten. De aanvraag voor ex ante CO₂-certificaten is voorbereid (voor de eerste 5 jaar: 735 certificaten), waarmee het project financieel wordt ondersteund. Het is wachten op de revisie van de methodiek Valuta voor Veen. Zodra deze is gereviseerd en de monitoringskosten zijn teruggebracht kan de validatie worden opgepakt. De verwachting is dat dit medio 2026 kan plaatsvinden. ✓ In 2025 is gewerkt aan het ontwikkelen van een CO₂ compensatieproject voor het programma NOVEX Rotterdamse haven. Hiervoor zijn diverse gesprekken gevoerd met de PZH en HbR. Hiervoor hebben wij onze ideeën in de vorm van een advies ingebracht bij direct betrokken binnen het NOVEX programma Rotterdamse Haven
CO ₂ voetafdruk	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Verminderen van de CO₂-voetafdruk en streven naar klimaatneutraal werken van de eigen organisatie. Vergroten van bewustwording en stimuleren van duurzaam gedrag binnen de organisatie (bijv. woon-werkverkeer, energiegebruik en compensatie). Medewerkers binnen de NMZH, samenwerkingspartners, huisbaas/eigenaren van het pand, andere organisaties en het publiek.	✓ Het berekenen van de voetafdruk van de eigen organisatie. Deze rapportage publiceren in de eerste helft van het daarop volgende jaar. ✓ In 2024 is verder gewerkt aan het verminderen van de eigen voetafdruk op basis van de uitkomsten van de voetafdrukscan over 2023. ✓ Om de drie jaar gaan wij onze voortgang meten. De eerst volgende voetafdruk van de eigen organisatie gaan wij maken in 2027. Met dit inzicht kunnen wij dan blijven werken aan de ambitie om in een paar stappen klimaatneutraal te kunnen werken,
Platform CO ₂ neutraal en Stichting Nationale Koolstofmarkt	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Het verkleinen van de CO ₂ -voetafdruk in Nederland door middel van vrijwillige CO ₂ -certificaten. Stimuleren van CO ₂ -reductieprojecten in eigen land, in plaats van buitenlandse projecten. Ontwikkelen en ondersteunen van nieuwe methodieken voor CO ₂ -reductie, zoals biobased toepassingen, ten gunste van een circulaire economie.	✓ De NMZH neemt in 2025 met haar directeur deelgenomen aan het bestuur van beide organisaties. In het bestuur van SNK vertegenwoordigt de directeur ook de 12 Natuur en Milieufederaties

Zorgen voor meetbare en controleerbare CO₂-reductie, zodat kopers vertrouwen hebben in de impact van hun investering.

Dit voor bedrijven, overheden en burgers, ontwikkelaars en milieuorganisaties.

2.7 CIRCULAIRE ECONOMIE

Servicepunt Circulaire economie

Doel en doelgroepen	Output 2025
Het Servicepunt Circulaire Economie (SCE) is opgezet om gemeenten, bedrijven en maatschappelijke organisaties in Zuid-Holland te ondersteunen bij de transitie naar een circulaire economie. De NMZH werkt binnen dit servicepunt aan het versterken van de ecologische kwaliteit en maatschappelijke legitimiteit van circulaire projecten, met nadruk op grondstoffentransitie, natuurinclusiviteit en brede welvaart.	✓ Met deze inzet heeft de NMZH in 2025 actief vormgegeven aan een circulaire economie in Zuid-Holland die niet alleen innovatief en economisch rendabel is, maar ook natuurvriendelijk, klimaatbestendig en maatschappelijk verantwoord.

Kansen voor West

Doel en doelgroepen	Output 2025
Stimuleren van innovatie, onderzoek, kennisuitwisseling, onderwijs-arbeidsmarkt aansluiting, menselijk kapitaal en duurzame energie in de Randstadregio. De NMZH levert een bijdrage in het toezicht houden op de effectiviteit en kwaliteit van het programma met nadruk op duurzaamheid in projecten en uitvoering. Bewaken dat de middelen (EFRO-gelden) doelgericht worden ingezet en resultaten worden behaald die bijdragen aan zowel economische als duurzame ontwikkeling.	✓ De directeur van de NMZH neemt deel aan het monitoringscomité.

Just Transition Fund (JTF) Groot Rijnmond

Doel en doelgroepen	Output 2025
Het JTF helpt regio's die afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. De doelen zijn sociale, economische en ecologische vooruitgang, met een focus op een rechtvaardige overgang. Een rechtvaardige overgang naar een klimaatneutraal Europa voor regio's die sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Ondersteunen van deze regio's bij het versnellen van de energietransitie, het vernieuwen van de economie en het versterken	✓ De directeur van de NMZH neemt deel aan de stuurgroep van dit Fonds

van de arbeidsmarkt, met oog voor sociale, economische en milieueffecten.	
EMFAF	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Het Europees Maritiem, Visserij- en Aquacultuurfonds (EMFAF) ondersteunt duurzame ontwikkeling in de visserij en aquacultuur. De NMZH is vanuit haar expertise betrokken bij de beoordeling van subsidieaanvragen vanuit dit fonds, met als doel om natuur- en milieudoelstellingen te waarborgen bij innovaties en investeringen in deze sectoren.	✓ De NMZH heeft in 2025 een inhoudelijke en toetsende rol gespeeld binnen het EMFAF, waarmee zij invloed heeft uitgeoefend op de kwaliteit en duurzaamheid van de investeringen in mariene sectoren en visserij.
Campagne biobased isoleren in plaats van PUR-schuim	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Vergroten van de bewustwording over de effecten van PUR-schuim. Inwoners van de provincie Zuid-Holland.	✓ Bieden van handelingsperspectief door het gebruik van biobased isolatie-alternatieven onder de aandacht te brengen. ✓ Hiervoor is een campagne opgezet en uitgerold in 2025. ✓ Er is gebruik gemaakt van diverse alternatieven en voorbeeld aanpakken, deze zijn in beeld gebracht met aansprekende video's. Die via diverse mediakanalen en social media zijn verspreid. ✓ Gebruik jij biobased isolatiemateriaal in plaats van PUR-schuim? Deel jouw ervaring! – Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland

2.8 NETWERKONDERSTEUNING

Netwerkondersteuning	
Doel en doelgroepen	Output 2025
De NMZH wil via netwerkondersteuning een robuuste, structurele basis realiseren voor samenwerking met en ondersteuning van het Zuid-Hollandse natuur- en milieunetwerk. Dit gebeurt door het ontwikkelen van een duurzaam verdienmodel of partnerschap waarmee jaarlijks structureel middelen worden gegenereerd voor netwerkondersteuning en fondsenwerving.	✓ In 2025 is dit project afgerond. De verschillende onderzoeken zijn verder geanalyseerd en de conclusie is dat het structureel financieren van de netwerkondersteuning anders dan door de PZH niet of nauwelijks mogelijk is. Begin 2026 zal het eind verslag van dit project worden gemaakt en gedeeld met de PZH en besproken worden hoe wij in 2026 e.v. hiermee om kunnen gaan. ✓ Ook in 2025 hebben wij bewoners en organisatie in Zuid-Holland gesteund bij hun zorgen over ontwikkelingen in hun eigen woonomgeving. Twee zaken hebben in het bijzonder aandacht gevraagd, te weten: 1. Illegale grondstort in de gemeente Leiderdorp. Na een tweetal WOO verzoeken, gesprekken met ODWH en de gemeente is uiteindelijk een procedure gestart. Hierin zijn de bewoners in het gelijk gesteld. 2. Bewoners in de directe omgeving van de Renbaan Duindigt in de gemeente Wassenaar maken zich al jaren zorgen over grootschalige woningbouw op deze locatie. Ook deze bewoners hebben wij ondersteunt. Dit heeft geleidt tot een advies aan de Gemeenteraad van Wassenaar en een intensieve dialoog met de omgeving, initiatiefnemers en de bewoners. Na de gemeenteraadsverkiezingen zal de NMZH verder inzet leveren om voor dit gebied de balans te vinden tussen natuurwaarden, recreatie en leefomgevingskwaliteit in dit gebied. 3. Bewonersgroepen die zich in Zuid-Holland bezig houden geadviseerd en ondersteuning. Daarnaast met onze voucherregeling groepen financieel ondersteunt met hun activiteiten.

2.9 COMMUNICATIE

Communicatie overzicht	
Doel en doelgroepen	Output 2025
Communicatie is voor NMZH van groot belang om haar netwerk te bereiken én effectief invloed uit te oefenen op de ontwikkelingen met betrekking tot natuur, milieu en duurzaamheid in onze provincie. In onze projecten is communicatie een vast element en een onderdeel van de deelbegrotingen. Belangrijke media die we naast onze website inzetten zijn: nieuwsbrieven, LinkedIn, Facebook en Instagram.	Onze social media hebben we ingezet om onze achterban snel te voorzien van inhoudelijke en gerichte informatie die bijdragen aan het behalen van onze doelstelling en over onze activiteiten in 2025 ✓ LinkedIn 713 volgers (+15%), Instagram 855 volgers (+4%), YouTube 18 volgers (+12%) en Facebook 1600 volgers (+6%) Resultaten/cijfers: ✓ Nieuwsbrief Onze algemene nieuwsbrief is naar 5218 ontvangers (-2,2%) verstuurd. Deze is 12 keer uitgebracht met belangrijke informatie over onze lopende projecten. ✓ Website Onze website www.milieufederatie.nl trok 35800 bezoekers (-11,2%) ✓ Overige communicatie We zijn 92 keer in de online media verschenen.

Bereik

144

aangesloten lokale
groepen en
organisaties

1900

bezoekers aan
online en offline
activiteiten

5438

volgers op sociale
media en 21000
website bezoeken

Verduurzamen overheidsbeleid

17

zienswijzen
ingediend

bij **24**

beleidsontwikkel-
trajecten betrokken

6

plannen voor
beleidsuitvoering
ontwikkeld

Versterken maatschappelijk middenveld

123

adviezen waarvan
101 aan organisaties
en 22 aan burgers

aan **68**

netwerk
bijeenkomsten
deelgenomen

33

bestaande
initiatieven
ondersteund

Verduurzamen bedrijven

9

bedrijven adviezen
gegeven

109

duurzame koploper
bedrijven waar we
samen mee hebben
gewerkt

176

bedrijven toegang
gegeven tot kennis
over duurzaamheid

Organisatie en bedrijfsvoering

3 Organisatie en bedrijfsvoering

3.1 DE ORGANSIATIE

Bureau

Het bureau van de NMZH bestaat per 31 december 2025 uit een directeur (1 fte), zes medewerkers (5,0 fte).

Onderstaande personen waren op 31 december 2025 in dienst:

- Alex Ouwehand; directeur
- Bert Bakker; adviseur Duurzame Haven en Industrie
- Nienke Schuil; regisseur Ruimtelijke ordening, natuur en landschap
- Mellanie Spuij; regisseur Duurzame landbouw en Voedseltransitie
- Madeleine Braakman; regisseur Klimaat en Energie
- Judith Holwerda; Communicatiespecialist
- Jhaishri Hanoeman; secretariaat en ondersteuning communicatie

Voor de salariëring volgen wij de CAO Bos en Natuur afdeling Landschappen. Voor de overige arbeidsvoorwaarden hebben wij een eigen rechtspositieregeling.

In 2025 hebben we gelegenheid kunnen geven aan Rico Stijnen voor zijn stage. Hij heeft onderzoek gedaan naar de positie van de NMZH ten aanzien van de ontwikkelingen op het gebied van Agroforestry. Elsa de Vries heeft vanuit het Rijkswaterstaat Talentprogramma stage gelopen bij de NMZH en zich daarbij ingezet op de thema's circulaire samenleving en PFAS. Tevens is in 2025 de stage van Jelle Bosman gestart, hij zal zich gaan bezig houden met de ontwikkelingen omtrent Delta21.

3.2 VERANTWOORDING RAAD VAN TOEZICHT

Samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestaat uit vier leden en een voorzitter. Twee leden worden benoemd op voordracht van de Raad van Aangesloten Organisaties die het bij de NMZH aangesloten Zuid-Hollandse natuur- en milieunetwerk vertegenwoordigt. Twee andere leden worden benoemd op basis van kerncompetenties en provinciale betrokkenheid. De vier leden kiezen zelf een onafhankelijk voorzitter. .

Op 31 december 2025 bestond de Raad van Toezicht uit de volgende leden:

Pieter Hordijk	tevens lid Auditcommissie
Rogier Wouters	tevens lid Auditcommissie
Pieter Hellinga	tevens intern vertrouwenspersoon
Marieke Harteveld	tevens vice voorzitter

Op 24 november 2025 is Chris Enthoven afgetreden als lid van de Raad van Toezicht en voorzitter. Sinds 20 september 2016 maakte zij deel uit van onze Raad van Toezicht en was zij binnen de Raad van Toezicht voorzitter. De NMZH is haar veel dank verschuldigd voor haar inzet in de afgelopen jaren.

Ook heeft de NMZH een externe onafhankelijke vertrouwenspersoon.

De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd voor een periode van drie jaar en zijn daarna maximaal tweemaal herbenoembaar. Ultimo het boekjaar is het volgende rooster van aftreden van toepassing:

Naam	Functie	Toetreding RvT	Aftreden/Verkiesbaar									
			2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Chris Enthoven	Voorzitter	20-09-2016			HKC			HKC			A	
Pieter Hordijk	Lid Zuid en Auditcommissie	21-02-2017	GA			GA			GA			A
Pieter Hellinga	Lid Vertrouwenspersoon	01-03-2023							GA			HKA
Marieke Hartevelde	Lid Vice voorzitter	24-09-2024								GC		
Rogier Wouters	Lid	25-02-2025									GC	

- A = Afgetreden of Einde zittingsduur
- GC = Gekozen Coöptatie
- GA = Gekozen voordracht Raad van Aangesloten Organisaties
- H = Herkozen
- HKC = Herkiesbaar voordracht Coöptatie
- HKA = Herkiesbaar voordracht Raad van Aangesloten Organisaties

Taken Raad van Toezicht en frequentie vergaderingen

Tot de taken van de Raad van Toezicht (RvT) behoren het goedkeuren van de begroting, jaarrekening en het jaarverslag, evenals het meerjarenbeleidsplan. De beleidsvorming- en uitvoering, waaronder het financiële beheer, behoort tot de taken van de Directie. Daarnaast staat de voortgang van de projecten en de strategische programma's regelmatig op de agenda en worden er strategische kwesties bediscussieerd. In 2025 zijn in totaal vijf reguliere Raad van Toezicht-vergaderingen gehouden en een Heisessie.

Verder op de agenda

In 2025 is naast de reguliere onderwerpen van de Raad van Toezicht (RvT) hebben de volgende onderwerpen extra aandacht gekregen. De totstandkoming van de Strategische Meerjarenagenda 2026–2028. De verdere doorwerking van de reorganisatie die is doorgevoerd in 2024. De klachtenprocedure is geëvalueerd en het integriteitsbeleid geactualiseerd en afgestemd met de 12 NMF's. Ook heeft de RvT een zelfevaluatie gedaan en inhoudelijk besproken tijdens de jaarlijkse heidag op 17 juli 2025. Tijdens de heidag is ook uitgebreid gesproken over de positionering van de NMZH en hoe de polarisatie in onze samenleving vanuit de NMZH positief kan worden beïnvloed en draagvlak kan worden behouden in de samenleving voor de impact die wij op het gebied van natuur, milieu en leefomgevingskwaliteit willen maken. In het najaar heeft de RvT uitgebreid stilgestaan bij de uurtarieven die wij hanteren en hoe deze de komende jaren moet worden geïndexeerd. Ook de NMZH heeft te maken met de kostenstijgingen en CAO verhogingen. Maar ook de doorwerking van de inflatie speelt daarbij nog een rol. Ook is een uitgebreide WBTR analyse gemaakt. Veel is op orde, maar een tweetal punten moeten nog worden verankerd in onze statuten. Hiervoor zal in 2026 een statutenwijziging moeten worden doorgevoerd. Het voorstel hiervoor is in november door de Raad van Toezicht vastgesteld. Daarnaast heeft de RvT ook een aantal keer gesproken over de opvolging van de directeur en de voortgang van overdracht en inwerken van Nienke Schuil als nieuwe directeur. Op 25 november heeft de RvT Nienke Schuil officieel per 1 april 2026 benoemt als nieuwe directeur van de NMZH.

Auditcommissie en frequentie vergaderingen

De RvT heeft een Auditcommissie (AC) voor de ondersteuning, advisering en het voorbereiden van besluitvorming van de RvT over de financiële gang van zaken en voor de toetsing van de werking van de administratieve organisatie en de controle hiervan. De taken en verantwoordelijkheden van de AC zijn verder vastgelegd in het Reglement van de Auditcommissie. In 2025 is de Auditcommissie in totaal vijf keer bijeengekomen. De Auditcommissie bestaat uit twee leden vanuit de Raad van Toezicht. De vergaderingen van de Auditcommissie worden bijgewoond door de directeur, de adjunct-directeur en de controller van de NMZH. Na het aftreden Rutger Klei is Pieter Hordijk door de RvT benoemd tot voorzitter van de Auditcommissie. Naast de reguliere agenda heeft de Auditcommissie ook aandacht besteed aan de doorwerking van de reorganisatie, de afronding van het laatste POP3 projecten (Groenste Familie van Zuid-Holland, De Kortste Weg) en de herbeoordeling van onze tarieven en de indexering daarvan voor de komende jaren en de financiële meerjarenstrategie.

Integriteit

Sinds 2021 werkt de NMZH met de gedragscode Integriteitsbeleid. In deze gedragscode is vastgelegd hoe we omgaan met waarden en normen, wat ieders rollen en verantwoordelijkheden zijn en hoe het integriteitsbeleid ingevoerd, geborgd en gehandhaafd wordt binnen de organisatie. Deze gedragscode vormt de kapstok waaraan alle regelingen en instrumenten voor integriteit opgehangen kunnen worden. Deze gedragscodes staan op de website van NMZH. In 2025 zijn er bij NMZH geen meldingen op grond van de gedragscode gedaan. Op basis van de bevindingen in 2024 is er geen aanleiding om het beleid rondom integriteit te wijzigen. In 2025 is dit beleid besproken binnen de 12 NMF's en waar nodig op elkaar afgestemd. Ook heeft de NMZH

zich aangesloten bij de externe onafhankelijke vertrouwenspersoon die binnen de landelijke samenwerking is aangesteld.

Integriteitsverklaring Directie en Raad van Toezicht

De NMZH is een goed doel en in het bezit van een CBF-Keurmerk. Met het CBF-Keurmerk laten wij zien dat er sprake is van een verantwoorde manier van fondsenwerving en besteding. De ANBI-status hebben wij ontvangen omdat we ons minstens 90% inzetten voor het algemeen nut. Daarnaast hanteren Directie en Raad van Toezicht de Code Goed bestuur voor goede doelen. We onderschrijven het belang van een goed gefundeerd maatschappelijk vertrouwen en volgen dan ook de aanbevelingen op van de vereniging Goede Doelen Nederland.

De Raad van Toezicht-leden hebben allen in een verklaring de volgende principes onderschreven:

- Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met het voorkomen van tegenstrijdige belangen. Zij onderschrijven het integriteitsbeleid en de bijbehorende gedragscodes van de Natuur en Milieufederaties;
- Bestuurders en toezichthouders kunnen meerdere belangen of functies hebben die elkaar raken. Dit kan voor organisaties nuttig en zelfs nodig zijn, bijvoorbeeld in het kader van de fondsenwerving door bestuurders of de netwerkfunctie van toezichthouders;
- Belangenverstrengeling is ongewenst. Bijvoorbeeld als de belangen een zodanige invloed op elkaar hebben dat de onafhankelijkheid van een bestuurder of toezichthouder in het geding komt. Daardoor kan de organisatie worden beschadigd en vertrouwen en/of legitimiteit verliezen;
- Tegenstrijdig belang is een zodanig direct of indirect persoonlijk belang van een bestuurder of toezichthouder dat deze niet meer in staat is om de belangen van de organisatie op een integere, objectieve en onbevooroordeelde wijze te behartigen.
 - Bestuurders en toezichthouders zorgen voor een cultuur van openheid en aanspreekbaarheid binnen de organisatie.
 - Het bestuur en de raad van toezicht vergewissen zich van de onafhankelijkheid van hun leden. Bestuurders en toezichthouders hebben geen zakelijke of persoonlijke belangen of relaties met de organisatie anders dan als bestuurder of toezichthouder, tenzij anders schriftelijk is overeengekomen. Zij aanvaarden zonder voorafgaande goedkeuring van de raad van toezicht geen (neven)functies die gezien de aard of het tijdsbeslag raken aan hun functioneren.
 - Bestuurders en toezichthouders laten het belang van de organisatie prevaleren boven eigen belangen en onthouden zich van persoonlijke bevoordeling.
 - Bestuurders/toezichthouders melden elke vorm van (mogelijke) belangenverstrengeling en (potentieel) tegenstrijdig belang aan de voorzitter van de raad van toezicht en verschaffen hem daarover alle relevante

informatie. De raad van toezicht besluit dan buiten de aanwezigheid van de betrokken toezichthouder(s) en/of bestuurder(s) of er sprake is van ongewenste belangenverstrengeling of tegenstrijdig belang en treft passende maatregelen. De raad van toezicht geeft hierover openheid binnen de organisatie en naar externe belanghebbenden.

- Als op basis van een melding geconstateerd wordt dat er sprake is van ongewenste belangenverstrengeling zorgt de betrokken bestuurder of toezichthouder ervoor dat deze belangenverstrengeling zo snel mogelijk wordt opgeheven. De raad van toezicht ziet hierop toe en neemt maatregelen wanneer de betrokken bestuurder of toezichthouder hierin nalatig is.
- Als er sprake is van tegenstrijdige belangen neemt de betrokken bestuurder of toezichthouder niet deel aan de voorbereiding, beraadslaging, besluitvorming en uitvoering van deze zaken.
- Besluiten tot het aangaan van transacties of relaties waarbij tegenstrijdige belangen van bestuurders of toezichthouders (kunnen) spelen, behoeven vooraf goedkeuring door de raad van toezicht. De raad van toezicht legt deze besluiten schriftelijk en met een motivering vast en rapporteert hierover in het jaarverslag.
- Alle bestuurders en toezichthouders voldoen aan de ANBI-integriteitseisen. Dit wil zeggen dat hij/zij niet veroordeeld mag zijn voor een misdrijf.

Bezoldiging Raad van Toezicht en directeur

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden, maar kunnen gemaakte kosten declareren. De inschaling van directeuren van goede doelen organisaties volgt de richtlijn van Goede Doelen Nederland, verplicht gesteld door het CBF sinds 2018. De beloning van de directeur van NMZH moet hiermee overeenkomen. In 2018 is de bezoldiging van de directeur getoetst volgens deze regeling en opnieuw beoordeeld in november 2020, zonder veranderingen. De directeursfunctie is beoordeeld op 345 punten en ingedeeld in categorie F. In 2023 heeft het CBF deze regeling weer geactualiseerd. Dit had voor de NMZH verder geen gevolgen, wij konden al voldoen aan deze nieuwe richtlijn. Ook in 2025 voldoet de NMZH aan alle vereisten van het CBF.

Continuïteitsverklaring

Al ruim 50 jaar geeft de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) een stem aan natuur en landschap. Wij werken samen met inwoners, groene ondernemers, koplopers in het Zuid-Hollandse bedrijfsleven en overheden vanuit onze maatschappelijke doelstelling en non-profit aan de verduurzaming van onze samenleving. Dat doen wij bij de klimaatopgave en energietransitie, de verduurzaming van de landbouw en voedseltransitie en bij ontwikkelingen binnen natuur en landschap. Tot 2015 ontving de NMZH hiervoor een boekjaarsubsidie van de provincie Zuid-Holland, afgebouwd vanaf 2012. Konden wij ons in 2015 en 2016 als maatschappelijk ondernemer manifesteren met een bescheiden positief jaarresultaat, de laatste jaren slaagden wij er niet meer in om het boekjaar met een positief financieel resultaat af te sluiten.

In 2024 konden wij op basis van de doorgevoerde reorganisatie weer het jaar afsluiten met een positief resultaat. Ook 2025 sluiten wij het boekjaar weer af met een bescheiden overschot. Hiermee hebben we de negatieve trend van de negatieve resultaten van afgelopen jaren voor het tweede jaar weten te doorbreken. Nu moeten wij inzetten op een structurele doorwerking in de komende jaren. Het positieve overschot over 2025 zal worden toegevoegd aan de continuïteitsreserve. Ondanks deze toevoeging is de huidige continuïteitsreserve nog steeds onvoldoende om in een ultieme situatie te kunnen voldoen aan onze liquidatieverplichtingen en dat blijft zorgelijk.

Wel kunnen wij vaststellen dat de doorgevoerde reorganisatie in 2024 en de tariefsaanpassing en indexering de financiële positie van de NMZH verder heeft verbeterd. Maar één zwaluw geeft nog geen zomer. De komende jaren moeten wij deze positieve ontwikkeling doorzetten en verder gaan uitbouwen om een gezonde financiële basis te creëren en om de continuïteitsreserve op het gewenste niveau te krijgen.

Financiële positie

4. Financiële verantwoording

4.1 ALGEMEEN

2025 is afgesloten met een bescheiden positief resultaat van € 596 en daarmee is de negatieve spiraal van de afgelopen jaren voor de tweede keer doorbroken en hopen we ook dat, met de maatregelen die het afgelopen jaar zijn doorgevoerd, deze ontwikkeling zich in 2026 doorzet

Ook in 2025 is de liquiditeit nog steeds een groot punt van aandacht maar door continu scherp te sturen op de beschikbare liquiditeit zijn er ook het afgelopen jaar geen problemen geweest in het nakomen van onze verplichtingen. De positieve ontwikkeling zorgt ervoor dat de druk op de liquiditeit iets minder wordt maar de bandbreedte blijft nog te smal. Het afgelopen jaar zijn er naast de verlengde ondersteuning van de provincie mooie projecten gedraaid en zien we ook dat de doorgevoerde reorganisatie effect sorteert. We vertrouwen erop dat de doorontwikkeling in 2025 de springplank is naar een meer stabiele situatie in de directe toekomst.

De portefeuille met projecten in verschillende stadia van aanvraag is goed gevuld is. Er is ook uitzicht op de toekenning van een 3-tal projecten met een meerjarige doorlooptijd. Lastig te beïnvloeden blijft nog steeds de tijd die nodig is om van aanvraag tot project te komen. De steun van de provincie was in de basis in 2025 voor het laatst maar we hopen dat we in 2026 toch tot een bepaalde basisafpraak kunnen komen met de provincie zodat we minder incidentele financiering moeten binnenhalen en we op die manier het laatste stuk van de springplank kunnen realiseren en we daarmee een solide basis voor de toekomst kunnen leggen.

4.2 FINANCIËLE RESULTATEN

De staat van baten en lasten over 2025 sluit met een bescheiden positief resultaat wat als volgt is opgebouwd:

Aan baten hebben wij ontvangen	€	763.296
Aan de verschillende doelstellingen hebben wij besteed	€	675.532
Aan kosten beheer en administratie hebben wij besteed	€	87.475
Het saldo van de financiële baten en lasten is	€	307
Hieruit resulteert een overschot van	€	596
Aan voordelige overige resultaten is behaald	€	0
Overschot	€	596

De overige resultaten, zoals ook te lezen in de jaarrekening, zijn nihil. Bijzondere baten hebben zich niet voorgedaan in het boekjaar.

Als we nader inzoomen op de resultaten afgezet tegen de begroting dan ziet dat er als volgt uit:

	(x €1.000)	Realisatie 2025	Begroting 2025	Verschil ten opzichte van de begroting	
		€	€	Voordelig €	Nadelig €
BATEN					
Particulieren		1	-	1	
Loterijorganisaties		-	-		
Subsidies van Overheden		64	-	64	
Andere organisaties zonder winststreven		690	720		30
Overige baten		8	2	6	
Financiële baten en lasten		-1	-	1	
		764	722		
LASTEN		763	687		76
				72	106 (72)
SALDO		1	35		34

Toelichting

Zoals hiervoor al aangehaald is het gelukt het jaar 2025 bescheiden positief af te sluiten. Bij de start van 2025 lag er een acquisitie-opgave van € 348.000. Deze was iets lager dan bij de start van 2024 (€ 385.000), wat met name lag aan het eerder kunnen realiseren aan acquisities voor 2025. De toch nog forse opgave voor 2025 is voortvarend aangepakt en uiteindelijk is het, zij het met wat extra ondersteuning a fond perdu, gelukt om de opgave voor 2025 te realiseren.

Tegen het einde van het jaar werden we ook nog geconfronteerd met uitval van 2 medewerkers maar dat heeft uiteindelijk geen negatief effect gehad op de benodigde inzet om alle projecten weg te kunnen zetten.

Baten

De baten vallen hoger uit dan begroot maar omdat ook de directe kosten hoger uitvallen dan begroot levert dit geen extra netto resultaat op. Tegen het einde van 2025 leek er nog een gat te ontstaan in de baten maar door een bijdrage van Every Act Matters hebben we de exploitatie van 2025 alsnog sluitend kunnen maken. Dit was nodig omdat een aantal projecten die we nog verwacht hadden uit te kunnen voeren in 2025 uiteindelijk toch niet zijn doorgegaan óf zijn doorgeschoven naar 2026.

Lasten

De totale lasten vallen hoger uit dan begroot waarbij echter een verschil zichtbaar is tussen de directe en indirecte kosten. De directe kosten, verbonden aan projecten, nemen toe onder andere door kosten van partner inzet en voucherregeling in het project PFAS van Adessium. De indirecte kosten nemen af en daar zijn enerzijds de effecten van de in 2024 doorgevoerde bezuinigingen zichtbaar en anderzijds heeft de organisatie nog gebruik kunnen maken van de ontvangen verzuim uitkering voor de tijdelijke uitval eind 2025 van twee medewerkers.

"Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij kunnen wij de Natuur en Milieufederaties ondersteunen met flexibele, lange termijn financiering. Zij spelen een sleutelrol in het versnellen van de duurzame transitie – van het beschermen van biodiversiteit tot het stimuleren van een circulaire economie. Door hen de ruimte te geven om in te spelen op wat lokaal nodig is, dragen we samen bij aan een groenere en leefbare toekomst voor iedereen."

Jonne Arnoldussen

Managing Director, Nationale Postcode Loterij

4.3 RISICOBEBEERSING

De Raad van Toezicht heeft het kader vastgesteld voor de risicobebepaling bij acquisitie en uitvoering. Doordat de organisatie geen provinciale boekjaarsubsidie meer heeft is er een toegenomen belang voor de eigen fondsenwerving en de ontwikkeling van producten en diensten. Het belang van een goede interne risicobebepaling is hierdoor toegenomen. Naast de primaire administratievoering is er extra aandacht voor de risico's bij het verkrijgen van middelen en acquisitie van projecten, de monitoring van de voortgang van projecten en de projectadministratie.

In de basis ligt er, bevestigd door een eerder uitgevoerde toezichtscan, een adequaat werkend bestuursmodel alsook een goed ingericht financieel technisch beleid en financieel management. Het risico zit vooral in het achterblijven van acquisities t.o.v. de begroting. Met opdrachtgevers zal de doorlooptijd van offerte tot opdrachtverlening constant bewaakt moeten worden en wanneer uitloop dreigt, zullen hierover afspraken dan wel aanvullende keuzes moeten worden gemaakt.

Tevens worden de doorlopende risico's middels managementrapportages inzichtelijk gemaakt en periodiek besproken met directie en Raad van Toezicht zodat de organisatie tijdig kan bijsturen indien de analyses daar aanleiding toe geven. Ook de Auditcommissie, die als vaste adviescommissie is ingesteld door de Raad van Toezicht, speelt een rol in de risicobebepaling.

De afgelopen jaren is gebleken dat het formaliseren en uitbetalen van subsidieregelingen vaak een lange doorlooptijd hebben. Doorlooptijden kunnen daarbij oplopen tot 12 maanden en meer. Dit zorgt ervoor dat de liquiditeitspositie continu onder druk staat. Al geruime tijd is het zo dat bij de reguliere projecten een voorschot van 75% in het voorstel wordt opgenomen om ervoor te zorgen dat er geen dan wel een minimale voorfinanciering nodig is om het project uit te voeren. Ook blijft het noodzakelijk dat er naast kortlopende projecten meerjarenprogramma's moeten worden ontwikkeld om de algehele financiële positie ook in de komende jaren verder te verbeteren. Het politieke klimaat in de provincie is daarbij helaas een beperkende factor.

In het afgelopen jaar zijn er wederom indringende gesprekken over de financiële toekomst van de organisatie gevoerd. Deze zijn ook uitgebreid in de auditcommissie en Raad van Toezicht besproken om ook daar feedback te krijgen en met z'n allen vast te stellen of de eerder besproken koers voor de NMZH het effect ressorteert dat gewenst is.

4.5 BELEGGINGEN

De organisatie heeft haar overvloedige geldmiddelen alleen geparkeerd op spaarrekeningen met een laag risico. Beleggen met hoger risico wordt niet acceptabel geacht.

4.6 KOSTEN EN BESTEDINGSPERCENTAGE BATEN

De Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland kent geen fondsenwervende activiteiten in de enge zin van het woord. Een deel van haar inkomsten verkrijgt zij als kansspelbegunstigde vanuit de Nationale Postcode Loterij zoals hiervoor ook aangegeven. In strikte zin is een percentage voor kosten van fondsenwerving dan ook niet van toepassing maar De Provinciale Natuur en Milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor kosten Beheer en Administratie van de Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI). Dit houdt in dat de kosten van beheer en administratie, welke binnen de milieufederatie feitelijk kwalificeren als indirecte kosten, apart zichtbaar gemaakt in de staat van baten en lasten.

4.7 RESERVES EN VERMOGEN

Per 31 december bedroeg het eigen vermogen van de stichting € 109.156, wat volledig is opgenomen in een continuïteitsreserve zoals ook zichtbaar is gemaakt in de jaarrekening over het boekjaar 2025. Het beleid van de stichting met betrekking tot de omvang en functie van het vrij besteedbare vermogen is erop gericht om de continuïteit van de organisatie te waarborgen door middel van het opbouwen van een eigen vermogen ter hoogte van 1/2 jaar aan uitvoeringskosten. Begin 2022 is dit vastgesteld op een bedrag van € 218.000. Jaarlijks wordt hiertoe maximaal aan toegevoegd een bedrag dat overeenkomt met het resultaat uit de begroting. Door CBF is toegestaan dat hiervoor 1,5 jaar wordt gehanteerd en daarmee blijft de stichting ruim binnen de gestelde norm. Door de verliezen van de afgelopen jaren is de reservepositie sterk afgenomen. Deze trend lijkt nu doorbroken waardoor het risico op discontinuïteit is verlaagd. We blijven daarbij onze inzet richten op acquisities en diensten die beter, en bij voorkeur structureel, bij gaan dragen aan het versterken van onze reservepositie in de komende jaren.

4.8 DOORKIJK NAAR HET JAAR 2026

Het boekjaar 2026 borduurt voort op de ontwikkeling in 2025 en biedt wederom een behoorlijke uitdaging. De acquisitie-opgave om de exploitatie compleet te maken ligt op € 379.000 en is daarmee hoger dan de beginstand van 2025. De portefeuille met projecten in verschillende stadia van aanvraag is na uitwerken van de begroting stabiel gebleven waarbij projecten die zijn toegekend ook alweer zijn vervangen door nieuwe initiatieven. Per rapportdatum is nog € 171.000 binnen te halen en dat wordt haalbaar geacht.

De begroting voor 2026 sluit met een resultaat van € 35.000 positief omdat dit noodzakelijk is voor de toekomst van de Milieufederatie en daarom heeft de Raad van Toezicht dit als taakstellend opgegeven aan de directeur. De begroting ziet er in hoofdlijn als volgt uit:

Begroting 2026

	€
Uitgaven	
<i>Projectkosten direct</i>	
Inhuur derden	50.300
Reis- en verblijfkosten	2.000
Voorlichting en presentatie	1.500
Overige kosten	56.500
	<u>110.300</u>
<i>Indirecte kosten</i>	
Personeelskosten (vaste dienst)	569.650
Reis- en verblijfkosten	4.250
Voorlichting en presentatie	4.250
Huisvestingskosten	48.500
Kantoorkosten	34.550
Bestuurskosten	1.000
Administratie- en advieskosten	34.000
Afschrijvingen	3.400
Financieringskosten	2.500
	<u>702.100</u>
Totaal uitgaven	<u>812.400</u>
Inkomsten	
Donaties	500
Baten van subsidies van overheden	-
Baten van andere organisaties zonder winststreven	854.400
Overige baten	1.500
Rentebaten	0
Totaal Inkomsten	<u>847.400</u>
Resultaat	35.000

Jaarrekening

Balans per 31 december 2025
(na bestemming resultaat)

	31-12-2025		31-12-2024
	€		€
Actief			
Vaste activa			
Materiële vaste activa:			
Benodigd voor de bedrijfsvoering	3.955	3.955	6.608
			6.608
Vlottende activa			
Vorderingen en overlopende activa:			
Debiteuren	-		31.927
Overige vorderingen en overlopende activa	204.709	204.709	212.221
			244.148
Liquide middelen		136.532	85.107
		345.196	335.863

	31-12-2025		31-12-2024
	€		€
Passief			
Reserves en Fondsen			
Reserves:			
Continuïteitsreserve	<u>109.156</u>	109.156	<u>108.560</u>
			108.560
Schulden op korte termijn			
Leveranciers en handelskredieten	61.084		49.028
Belastingen en premies sociale verzekeringen	50.287		69.617
Overige schulden en overlopende passiva	<u>124.669</u>	<u>108.658</u>	
	236.040		227.303
	<u>345.196</u>		<u>335.863</u>

Staat van Baten en Lasten

	Realisatie 2025 €	Begroot 2025 €	Realisatie 2024 €
BATEN			
Baten van particulieren	1.248	500	1.925
Baten van subsidies van overheden	64.184	-	160.571
Baten van andere organisaties zonder winststreven	690.288	720.450	527.598
Som van de geworven baten	755.720	720.950	690.094
Overige baten	7.576	1.500	1.967
Som van de baten	763.296	722.450	692.061
BESTEED AAN DOELSTELLINGEN			
Verkeer & Vervoer	1.762	1.373	1.374
Circulaire Economie	48.343	19.917	19.926
Duurzame Landbouw	72.660	146.503	146.567
Klimaat & Energie	110.260	106.558	106.605
Duurzame Haven	115.897	56.394	56.419
Natuur & Landschap	287.452	222.339	222.437
Natuurlijk Kapitaal	1.131	6.215	6.218
Totaal besteed aan doelstelling	637.505	559.300	559.546
Wervingskosten			
Kosten van beheer en administratie	125.502	128.150	122.535
Saldo voor financiële baten en lasten	289	35.000	9.980
Saldo financiële baten en lasten	307	-	36
Saldo van baten en lasten	596	35.000	10.016
<u>Bestemming</u>			
Continuïteitsreserve	596	35.000	10.016
	596	35.000	10.016

Kasstroomoverzicht

Het saldo van de geldmiddelen is in het jaar 2025 toegenomen met € 51.425. In 2024 was nog sprake van een afname groot € 16.742. In onderstaande analyse van de kasstromen wordt toegelicht hoe de mutatie tot stand is gekomen

	2025	2024
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten:		
Overschot/Tekort	596	10.016
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	2.653	2.633
Investerings	-	(1.195)
Veranderingen in werkkapitaal:		
Mutatie vorderingen	39.439	(41.507)
Mutatie kortlopende schulden	8.737	13.311
	48.176	(28.196)
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	51.425	(16.742)
Kasstroom uit operationele activiteiten	51.425	(16.742)
Netto kasstroom	51.425	(16.742)
Mutatie geldmiddelen	51.425	(16.742)

De toename in het boekjaar is met name het gevolg van een afname van de nog te ontvangen bijdragen.

Toelichting op de balans en de staat van baten en lasten

Algemeen

Doelstelling

De Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, gevestigd te Den Haag, is opgericht op 18 augustus 1986 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41129491.

Het doel van de stichting is: het behartigen van belangen met betrekking tot het beschermen, beheren, verbeteren en verrijken van het milieu, natuur en landschap in en rond de provincie Zuid-Holland, een en ander in de meest ruime zin.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het overschot/tekort vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De jaarrekening is opgesteld conform de verslaggevingsrichtlijnen, die gesteld worden aan Fondsenwervende instellingen (RJ 650).

Continuïteit

2025 leek, na de in 2024 doorgevoerde maatregelen, positief van start te gaan maar helaas werd gaandeweg duidelijk dat we wederom te maken kregen met vertragingen, doorgeschoven besluiten en toezeggingen die toch niet zo hard bleken te zijn. Desondanks is de benodigde opbrengst nagenoeg behaald en kunnen we het boekjaar completeren doordat we van een project wat eigenlijk voor 2026 was bestemd een deel van de middelen vrij mogen besteden in 2025. Daarmee verschuift er uiteraard wat druk naar 2026 maar we hebben goede hoop dat we dat tijdig kunnen ombuigen waarmee we de voortgang in 2026 op gang kunnen houden. 2026 staat ook in het teken van een directiewisseling en daarmee taakverschuiving en is er de verwachting dat we uiteindelijk toch voldoende projecten kunnen binnenhalen om 2026 positief af te kunnen sluiten. Daarnaast gaan we in 2026 de focus wat verleggen zodat nog helderder wordt waar we voor staan en op welke aandachtsgebieden wij ons toeleggen. We hopen daarmee ook alternatieve inkomstenbronnen aan te kunnen boren.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De waardering van de materiële vaste activa vindt plaats tegen de aanschaffingswaarde verminderd met lineaire afschrijvingen. Op materiële vaste activa welke in de loop van het boekjaar zijn aangeschaft wordt de afschrijving naar tijdsgelang berekend.

Onderhanden werk/jaar overschrijdende projecten:

Onderhanden werk wordt gewaardeerd op kostprijs verminderd met de op balansdatum reeds voorzienbare verliezen. De kostprijs omvat de directe loonkosten en overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend en overigens gebaseerd zijn op reeds in het boekjaar afgesloten contracten. De reeds ontvangen gelden worden op het onderhanden werk in mindering gebracht. Positieve resultaten worden in het jaar van definitieve afrekening genomen.

Voor (verwachte) negatieve resultaten wordt ultimo van het jaar een voorziening gevormd.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van beoordeling per vordering.

Te vorderen subsidies worden opgenomen tegen de nominale waarde van de toegekende beschikkingen van de diverse subsidie verstrekende organisaties.

Reserves en Fondsen

Het vermogen wordt onderverdeeld naar continuïteitsreserve, bestemmingsreserves en overige reserve.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd voor dekking van risico's op korte termijn en om zeker vast te stellen dat de stichting ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. Voor de vorming hiervan worden de normen gesteld door Goede Doelen Nederland in acht genomen.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn bedoeld om voor specifieke doelen middelen af te zonderen van de overige reserves. Bij de in te zetten reserves zal telkenmale doel en omvang worden toegelicht.

Overige reserve

De overige reserve wordt opgebouwd uit bedragen die over zijn nadat op grond van de uitgangspunten mutaties op de andere reserves hebben plaatsgevonden.

Verbonden partijen

Met Stichting CO2 Bank-Zuid-Holland en Stichting Bespaar Lokaal bestaat op dit moment een bestuurlijke eenheid. Omdat de stichtingen echter (nog) geen activiteiten hebben ontplooid wordt hiervan niets opgenomen in de jaarstukken.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Baten van particulieren

Onder deze categorie worden gelden verantwoord, die door de gever vrijwillig zijn afgestaan en geen (evenredige) tegenprestatie vormen voor geleverde goederen en/of diensten.

Baten van subsidies van overheden

Subsidies van overheden worden als bate verantwoord zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat de organisatie zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. Ontvangen voorschotten waar in het boekjaar nog geen lasten tegenover staan worden als vooruit ontvangen bedragen onder de kortlopende schulden opgenomen.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

De toegezegde bijdragen van andere organisaties worden verantwoord op basis van de netto toezegging verminderd met de gemaakte verwervingskosten. Onder deze categorie worden ook de indirect verkregen gelden van de Nationale Postcodeloterij verantwoord daar deze via de koepelorganisatie van de NMF's worden doorverdeeld en dus niet rechtstreeks worden ontvangen.

Beleggingen

Ontvangen middelen worden niet aangewend voor belegging in effecten, zoals aandelen en obligaties.

Bestedingen

Onder de bestedingen worden, per doelstelling, de directe projectkosten en het aandeel in de uitvoeringskosten verantwoord.

De directe projectkosten zijn de kosten welke direct en specifiek zijn toe te rekenen aan een project. Onder de uitvoeringskosten worden de kosten verantwoord van de eigen organisatie (kosten van bestuur, beheer en uitvoering). Deze kosten worden op basis van bestede directe project-uren verdeeld naar de doelstellingen.

Beheer en administratie

De Provinciale Natuur en Milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor kosten Beheer en Administratie van de Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de Toelichting op de bestedingen en worden in de staat van baten en lasten als totaal bedrag vermeld.

Fiscale positie

Belastingen

De stichting is met ingang van 1 september 2014 voor een deel van haar activiteiten omzetbelastingplichtig doch blijft vrijgesteld van vennootschapsbelasting.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

Actief

Materiële vaste activa

Benodigd voor de bedrijfsvoering

Het verloop van deze post in 2025 is als volgt:

	<u>31-12-2025</u>	<u>31-12-2024</u>
	€	€
Aanschafwaarde per 1 januari	13.264	12.069
Investerings	-	1.195
Aanschafwaarde per 31 december	<u>13.264</u>	<u>13.264</u>
Afschrijving in het boekjaar	2.653	2.633
afschrijving tot en met vorig boekjaar	6.656	4.023
	<u>9.309</u>	<u>6.656</u>
Boekwaarde per 31 december	<u><u>3.955</u></u>	<u><u>6.608</u></u>

Vorderingen

Debiteuren:

Debiteuren	<u><u>-</u></u>	<u><u>31.927</u></u>
------------	-----------------	----------------------

Overige vorderingen en overlopende activa:

Te vorderen bijdragen De Natuur en Milieufederaties	28.842	53.363
Vooruitbetaalde bedragen	16.518	16.695
Saldo BTW te vorderen ultimo boekjaar	-	288
Nog te ontvangen projectbijdragen	58.968	28.655
Nog te ontvangen subsidies	78.955	100.354
Overige vorderingen	21.426	12.866
	<u><u>204.709</u></u>	<u><u>212.221</u></u>

De looptijd van deze vorderingen bedraagt een periode < 1 jaar.

	31-12-2025	31-12-2024
	€	€
Liquide middelen		
ING bank rekening-courant	9.142	2.989
Triodos bank, rekening courant	52.390	82.118
Triodos bank, spaarrekening	75.000	-
	<u>136.532</u>	<u>85.107</u>

Reserves en Fondsen

Reserves

Continuïteitsreserve

Het verloop van deze post is als volgt:

	2025	2024
	€	€
Stand per 1 januari	108.560	98.544
Resultaatbestemming	596	10.016
Stand per 31 december	<u>109.156</u>	<u>108.560</u>

Het beleid van de stichting met betrekking tot de omvang en functie van het vrij besteedbare vermogen is er op gericht om de continuïteit van de organisatie te waarborgen door middel van het opbouwen van een eigen vermogen ter hoogte van 1/2 jaar aan uitvoeringskosten. Begin 2022 is dit vastgesteld op een bedrag van € 218.000. Jaarlijks wordt hiertoe maximaal aan toegevoegd een bedrag dat overeenkomt met het resultaat uit de begroting.

	31-12-2025	31-12-2025
	€	€
<u>Leveranciers en handelskredieten:</u>		
Crediteuren	<u>61.084</u>	<u>49.028</u>

Belastingen en premies sociale verzekeringen:

Saldo BTW af te dragen ultimo boekjaar	2.395	-
Afdracht loonheffingen en sociale lasten	47.892	69.617
	<u>50.287</u>	<u>69.617</u>

	31-12-2025	31-12-2024
	€	€
<u>Overige schulden en overlopende passiva:</u>		
Vakantiegeldverplichting	18.185	17.259
Vakantiedagenverplichting	16.514	15.141
Te betalen accountants- en administratiekosten	17.240	20.450
Vooruit ontvangen subsidies en bijdragen	68.180	52.587
Nog te betalen projectkosten	1.909	-
Overige schulden	2.641	3.221
	<u>124.669</u>	<u>108.658</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

In mei 2024 is er een huurcontract afgesloten voor de duur van 7 jaar voor de huur van een kantoorpand aan de laan van Nieuw Oost-Indië 131e te Den Haag. De jaarlijkse huur voor deze locatie bedraagt € 30.900.

In 2024 is het mede door de Provincie Zuid-Holland gefinancierde POP3 project 'Toolbox Living Lab Natuurinclusieve Landbouw' aangeboden voor vaststelling. Na een traject van beoordeling en aansluitend bezwaar is de vaststelling op nihil gesteld. Omdat dit forse implicaties heeft voor onze organisatie heeft de Provincie aangeboden mee te willen denken aan een oplossing. Hier zijn de afgelopen periode gesprekken over gevoerd en lijkt het uiteindelijk tot een oplossing te komen welke in 2026 zal worden geeffectueerd. Gezien deze positieve ontwikkeling hebben wij vertrouwen in een goede afloop en gaan wij er vanuit dat dit geen invloed heeft op de nu opgenomen baten en/of vorderingen.

Toelichting op de onderscheiden posten van de Staat van baten en lasten

	Realisatie 2025 €	Begroot 2025 €	Realisatie 2024 €
BATEN			
<u>Baten van particulieren</u>			
Donaties	1.248	500	1.925
	1.248	500	1.925
 <u>Baten van subsidies van overheden</u>			
<i>Tijdelijke subsidies:</i>			
Provincie Zuid-Holland, POP 3 regelingen	30.132	-	13.507
Provincie Zuid-Holland, overige subsidies	6.283	-	147.064
Ministerie van Economische Zaken	27.769	-	-
	64.184	-	160.571
 <u>Baten van andere organisaties zonder winststreven</u>			
St. De Natuur en Milieufederaties	290.454	254.760	360.228
Overige activiteiten	399.834	465.690	167.370
	690.288	720.450	527.598
 Som van geworven baten	755.720	720.950	690.094
 Overige baten			
Overige baten	<u>7.576</u>	<u>1.500</u>	<u>1.967</u>
 Financiële baten en lasten			
Rentebaten	<u>307</u>	<u>-</u>	<u>36</u>

Toelichting op de onderscheiden posten van de Staat van baten en lasten

BESTEDINGEN

	Realisatie 2025 €	Begroting 2025 €	Realisatie 2024 €
<u>Directe projectkosten (cf lastenverdeling per project)</u>			
Personeelskosten	471.096	450.000	486.099
Inhuur derden *1	9.347	-	22.414
Reis- en verblijfkosten	2.772	2.000	550
Voorlichting en presentatie	5.848	1.500	77.562
Overige kosten	90.992	5.000	15.849
Totaal Projectkosten	580.055	458.500	602.474
 Gemiddeld aantal personeelsleden (in fte's)	 5,57		 6,36

*1 de kosten voor inhuur derden betreffen niet alleen een vergoeding voor de geleverde diensten maar ook voor de door derden in rekening gebrachte BTW van 21% die door de Natuur- en Milieufederatie niet altijd in vooraftek kan worden genomen.

Toelichting op de onderscheiden posten van de Staat van baten en lasten

Lastenverdeling per project

	Projecten							Totaal Projecten	Beheer & Administratie	Realisatie 2025	Begroting 2025	Realisatie 2024
	Verkeer & vervoer	Circulaire economie	Duurzame landbouw	Klimaat & energie	Duurzame Haven	Natuur & landschap	Natuurlijk kapitaal					
	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€
Directe projectkosten												
Personeelskosten	1.562	41.536	52.137	97.902	78.152	198.806	1.001	471.096	55.374	526.470	548.400	451.573
Inhuur derden	-	-	4.507	-	-	4.840	-	9.347	-	9.347	-	23.665
Reis- en verblijfkosten	-	-	2.286	-	266	220	-	2.772	142	2.914	2.000	590
Voorlichting en presentatie	-	2.132	3.013	-	-	703	-	5.848	-	5.848	1.500	5.560
Overige kosten	-	-	3.914	25	28.560	58.493	-	90.992	509	91.501	5.000	58.946
Totaal directe projectkosten	1.562	43.668	65.857	97.927	106.978	263.062	1.001	580.055	56.025	636.080	556.900	540.334
Indirecte kosten												
Reis- en verblijfkosten	7	159	231	419	303	828	4	1.951	881	2.832	4.250	2.319
Huisvestingskosten	111	2.588	3.766	6.826	4.937	13.501	72	31.801	14.392	46.193	47.750	56.693
Kantoorkosten	72	1.685	2.452	4.445	3.215	8.791	47	20.707	9.372	30.079	31.650	33.828
Bestuurskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	436	436	1.000	876
Voorlichting en presentatie	10	243	354	643	464	1.270	7	2.991	1.352	4.343	4.500	2.555
Administratie- en advieskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	38.470	38.470	36.500	40.331
Afschrijvingen	-	-	-	-	-	-	-	-	2.653	2.653	2.400	2.633
Financieringskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	1.921	1.921	2.500	2.512
Totaal indirecte kosten	200	4.675	6.803	12.333	8.919	24.390	130	57.450	69.477	126.927	130.550	141.747
Totaal Projectkosten	1.762	48.343	72.660	110.260	115.897	287.452	1.131	637.505	125.502	763.007	687.450	682.081
Verdeling Beheer & Administratie	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-	-	-	-
Toerekening	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totale kosten	1.762	48.343	72.660	110.260	115.897	287.452	1.131	637.505	125.502	763.007	687.450	682.081

Kostentoerekening

De personeelskosten worden aan de doelstellingen toegerekend op basis van de urenregistratie van de medewerkers.

Kengetallen

	2025	2024
% kosten eigen fondsenwerving ten opzichte van baten uit eigen fondsenwerving	-	-
% besteed aan de doelstellingen ten opzichte van totale lasten (voor verdeling Beheer & Administratie)	83,6%	82,0%
% kosten Beheer & Administratie (voor verdeling) ten opzichte van de totale kosten	16,4%	18,0%

NMZH streeft naar maximaal 20% aan kosten Beheer & Administratie. Daar is dit jaar ruimschoots aan voldaan.

Specificatie van de Uitvoeringskosten volgens categoriale indeling (indirecte kosten)

	Realisatie 2025 €	Begroot 2025 €	Realisatie 2024 €
<u>Salarissen</u>			
Salariskosten	386.563	390.200	383.608
Vakantiedagenverplichting	1.373	-	(5.272)
Compensatie NOW regeling	-	-	-
Ontvangen ziekengeld	(15.347)	-	(67.070)
	<u>372.589</u>	<u>390.200</u>	<u>311.266</u>
<u>Sociale lasten</u>			
Sociale lasten werkgever	56.661	58.300	55.424
Premie ziekengeldverzekering	39.683	43.000	31.209
	<u>96.344</u>	<u>101.300</u>	<u>86.633</u>
<u>Pensioenlasten</u>	<u>40.789</u>	<u>39.000</u>	<u>37.516</u>
<u>Overige personeelskosten</u>			
Overige personeelskosten	3.812	4.500	4.069
Deskundigheidsbevordering	-	-	-
Reiskosten woon-werk	11.177	12.000	10.883
Ingehuurd personeel	798	-	-
Arbokosten	961	1.400	1.206
	<u>16.748</u>	<u>17.900</u>	<u>16.158</u>
Totaal Personeelskosten	<u>526.470</u>	<u>548.400</u>	<u>451.573</u>
Toegerekende personeelskosten aan Projecten	<u>(471.096)</u>	<u>(450.000)</u>	<u>(414.794)</u>
Totaal Personeelskosten indirect	<u>55.374</u>	<u>98.400</u>	<u>36.779</u>
<u>Reis- en verblijfkosten</u>			
Kilometervergoedingen	1.934	3.250	1.662
Verblijf- en representatiekosten	898	1.000	657
	<u>2.832</u>	<u>4.250</u>	<u>2.319</u>

	Realisatie 2025 €	Begroot 2025 €	Realisatie 2024 €
<u>Huisvestingskosten</u>			
Huur gebouwen	31.555	32.500	34.711
Servicekosten	9.639	10.500	6.828
Energiekosten	-	-	2.919
Schoonmaakkosten	3.480	3.250	4.035
Overige huisvestingskosten	1.519	1.500	8.200
	<u>46.193</u>	<u>47.750</u>	<u>56.693</u>
<u>Kantoorkosten</u>			
Automatiseringskosten	17.291	16.000	19.554
Kantinekosten	756	750	48
Kantoorbenodigdheden	63	250	286
Telefoonkosten	5.108	5.750	5.118
Kopieer-, druk-, en reproductiekosten	2.017	1.750	1.518
Contributies en vakliteratuur	2.420	4.500	4.311
Portokosten	116	400	887
Verzekeringen	2.308	2.250	2.106
	<u>30.079</u>	<u>31.650</u>	<u>33.828</u>
<u>Bestuurskosten</u>	<u>436</u>	<u>1.000</u>	<u>876</u>
<u>Voorlichting en presentatie</u>			
Bijeenkomsten achterban	837	750	338
Website	3.506	3.750	2.217
	<u>4.343</u>	<u>4.500</u>	<u>2.555</u>
<u>Administratie- en advieskosten</u>			
Accountants- en advieskosten	9.751	11.500	11.545
Kosten (juridisch) advies	139	1.500	(180)
Administratiekosten	28.580	23.500	28.966
	<u>38.470</u>	<u>36.500</u>	<u>40.331</u>
<u>Afschrijvingen</u>			
Afschrijving vaste activa	2.653	2.400	2.633
	<u>2.653</u>	<u>2.400</u>	<u>2.633</u>
<u>Financieringskosten</u>			
Bankkosten en rentelasten	1.921	2.500	2.512
	<u>1.921</u>	<u>2.500</u>	<u>2.512</u>
Totaal indirecte kosten	<u>124.274</u>	<u>128.150</u>	<u>139.114</u>
Totaal Uitvoeringskosten	<u>182.301</u>	<u>228.950</u>	<u>178.526</u>

De Raad van toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in december 2024. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning wordt voor het salaris van directie aangesloten bij de raam-cao Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen voor zover passend binnen de door Goede Doelen Nederland vastgestelde normen voor directeuren van goede doelen organisaties. Op basis van deze normen heeft de Raad van Toezicht de functiezwarte bepaald op 345 punten en de functie ingedeeld in categorie F. Voor de overige componenten heeft de stichting een eigen regeling.

Naam	A.P. Ouwehand
Functie	Directeur

Aard	onbepaalde tijd
uren (voltijds werkweek)	37
Parttime percentage	100,00%
Periode	01-01 t/m 31-12

jaarinkomen		
Bruto salaris	98.058	
Vakantiegeld	7.653	
Eindejaarsuitkering	nvt	
Variabel jaarinkomen	nvt	
Totaal jaarinkomen		105.711

Belastbare vergoedingen	nvt	
Pensioenlasten	23.806	
Overige beloningen op termijn	nvt	
Uitkeringen beëindiging dienstverband	<u>nvt</u>	
Totaal overige lasten en vergoedingen		23.806

Totaal bezoldiging 2024	121.500
-------------------------	---------

[illegible]

Overige toelichtingen en ondertekening van de jaarrekening

Ondertekening van het jaarbericht 2025.

Den Haag, 29 juni 2026,

Bestuur

N. Schuil

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

Conform artikel 14 lid 7 van de statuten wordt bij liquidatie van de stichting door het bestuur de bestemming van een eventueel batig saldo bepaald, welke bestemming zoveel mogelijk overeenkomt met het doel van de stichting.

Voor het overige zijn geen bepalingen omtrent resultaatbestemming in de statuten opgenomen.

Resultaatbestemming 2024

De jaarrekening 2024 is vastgesteld in de vergadering van de Raad van Toezicht gehouden op 17 juli 2025. De Raad van Toezicht heeft de resultaatbestemming vastgelegd conform het daartoe gedane voorstel.

Voorstel resultaatbestemming 2025

Door de directie wordt voorgesteld aan het behaalde resultaat de volgende bestemming te geven:

-	toevoeging aan de continuïteitsreserve	€ <u>596</u>
---	--	-----------------

Bovengenoemd voorstel is als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

Controleverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van de Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland

Maarsbergseweg 20
3956 KW Leersum
Postbus 1
3956 ZR Leersum

T (0343) 41 59 40
leersum@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 09068872

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening van Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland per 31 december 2025 en van het resultaat over 2025 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2025;
2. de staat van baten en lasten over 2025; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur zijn verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en ethische voorschriften, de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij

verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Leersum, 3 juli 2026

Van Ree Accountants

J.K.J. (Carlo) van Egdom RA MSc

Directeur | partner

Bijlagen

BIJLAGE I

Nevenfuncties Raad van toezicht en directie

Raad van toezicht

Naam

Chris Enthoven

Pieter Hellinga

Marieke Harteveld

Rogier Wouters

Nevenfuncties

Bestuurslid Cultuurkwartier Leiden

Lid van het Diaconaal Platform Oegstgeest (DPO), waarin de plaatselijke kerken samenwerken

Lid van het Beleidsbepalend Orgaan (PBO) van de publieke omroep Unity/Sleutelstad voor de regio Leiden

Molenaar en Waterambassadeur op een poldermolen

Voorzitter van het Molenplatform Zuid-Holland

Werkzaam bij de WUR

Werkzaam bij Ministerie van Defensie

Directie

Alex Ouwehand

Lid Raad van Toezicht Stichting De 12 Reeuwijkse Plassen

Lid stuurgroep Just for transition (JFT) Groot Rijnmond

Lid Sectortafel Stikstof Provincie Zuid-Holland

Lid Beoordelingscommissie Havenomgevingsfonds

Directeur bestuurder Bespaar Lokaal

Bestuurslid Stichting Nationale Koolstofmarkt

Bestuurslid Platform CO₂ Neutraal

Lid Klimaattafel Rotterdam-Moerdijk

Lid Beoordelingscommissie European Maritime Fisheries and Aquaculture Fund (EMFAF)

Lid Federatieraad van de Natuur en Milieufederaties

Lid Tafel van Borging Project Mainport Rotterdam/Maasvlakte 2

Lid Comité van Toezicht Europees Regionaal

Ontwikkelingsprogramma Kansen voor West III

Stuurgroep Regionale Energie Strategie Midden-Holland

Stuurgroep Regionale Energie Strategie Rotterdam- Den Haag

Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland

Laan van Nieuw Oost-Indië 131E
2593 BM Den Haag

info@milieufederatie.nl
www.milieufederatie.nl

070-304 01 14

NL29 TRIO 0788 8936 29
KvK 41129491

Samen voor een mooi
en duurzaam Zuid-Holland

